ЎЗБЕКИСТО[illegible] СИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР[illegible]

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТ[illegible] УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗ[illegible]

[illegible] чиқиши (13.537).

[illegible] ДЕКАБРЬ 1966 йил ЖУМА

Баҳоси 2 тийин.

ШУДГОРЛАШ ИЛҒОРЛАРИГА — БАЙРОҚЛАР

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва республика Министрлар Совети кузги шудгорлаш бўйича областлар ва Қорақалпоғистон Автоном Республикаси ўртасидаги социалистик мусобақанинг ноябрь ойи сўнгги беш кунлиги якунларини қараб чиқдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва республика Министрлар Советининг кўчма Қизил байроғи Қашқадарё областида қолдирилди. (область партия комитетининг секретари ўртоқ С. Асомов, область ижроия комитетининг раиси ўртоқ Н. Жалилов, область комсомол комитетининг секретари ўртоқ А. Муртазоев, область қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи ўртоқ Ф. Раҳмонов, совхозлар трестининг директори ўртоқ Ф. Мусин, «Узсельхозтехника» область бирлашмасининг раиси ўртоқ Н. Рижков). Бу область кузги шудгорлаш планини 63,8 процент бажарган ва ноябрь ойининг сўнгги беш кунлигида планга нисбатан 20,1 процент ўсишга эришган.

Хоразм ва Бухоро областларининг хўжаликлари кузги шудгорлашни яхши ташкил этганликлари қайд қилинди.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси билан СССР Министрлар Совети КПСС XXIII съезди Директиваларига мувофиқ ҳамда СССР министрликлари билан иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари ишлаб чиққан план лойиҳалари асосида СССР Госплани томонидан тайёрланган СССР Халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1967 йилги Давлат плани лойиҳасини қараб чиқдилар.

Давлат планининг лойиҳаси саноатни тармоқ принципи асосида бошқаришни ташкил этишнинг янги тартиби ҳамда кўпгина корхоналар билан саноатнинг айрим тармоқларини планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасига ўтказиш, шунингдек қишлоқ хўжалигини ривожлантириш соҳасида белгиланган катта-катта тадбирлар ҳисобга олинган ҳолда тузилди. Лойиҳа белгиланган тадбирларнинг иқтисодий жиҳатдан қанчалик асосланганлиги ва уларнинг умуман мамлакат экономикасини ва ҳар бир иттифоқдош республика экономикасини янада ривожлантириш соҳасида қўйилган вазифаларга қанчалик мос келиши нуқтаи назаридан қараб, СССРнинг ҳар бир министрлиги ва идораси ҳамда ҳар бир иттифоқдош республика бўйича синчиклаб анализ қилиб чиқилди.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси билан СССР Министрлар Совети тақдим этилган материалларни муҳокама қилиб чиқиб, СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг мамлакат иқтисодий потенциалини ва мудофаа қувватини янада оширишга ҳамда халқ фаровонлигини яхшилашга қаратилган 1967 йилги Давлат плани лойиҳасини маъқулладилар.

СССР министрликлари, идоралари ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари олдига планни бажариш билан боғлиқ бўлган бир қанча вазифалар қўйилди, буларнинг энг муҳими қуйидагилардан иборат:

Ижтимоий ишлаб чиқаришнинг иқтисодий самарадорлигини ошириш ва ишга туширилган ишлаб чиқариш қувватларини тезроқ ўзлаштириб олиш;

Фан ва техниканинг энг янги муваффақиятларини, илғор технологияни, ишлаб чиқариш процессларини механизациялаш ва автоматлаштиришни ҳамда бошқарувнинг ҳисоблаш техникаси қўлланиладиган автоматлаштирилган системаларини халқ хўжалигига кенг кўламда жорий этиш;

Саноат ишлаб чиқараётган материаллар билан асбоб-ускуналарнинг сифат кўрсаткичларини яхшилаш, жумладан, машиналар, приборлар ва асбоб-ускуналарнинг унумдорлиги, тежамкорлиги, пишиқ-пухталиги ва чидамлилигини ошириш, двигателларнинг моторесурсини кўпайтириш, машиналарнинг вазнини камайтириш;

Деҳқончилик маҳсулотлари, айниқса дон етиштиришни асосан барча қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ошириш ҳисобига анча кўпайтириш, гўшт, сут, жун, тухум етиштиришни янада ўстириш, чорвачилик маҳсулдорлигини ошириш, қишлоқ хўжалик техникасидан, минерал ўғитлар ва бошқа турдаги ўғитлардан рационал фойдаланиш;

Капитал қурилиш ишини яхшилаш, ишлаб чиқариш қувватлари билан асосий фондларни ишга тушириш муддатларини қисқартириш ва қурилиш-монтаж ишлари қимматини пасайтириш;

Халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида хом ашё, материаллар, ёқилғи, буғ энергияси ва электр энергиясини тежаб-тергаб ишлатиш;

Мамлакатдаги меҳнат ресурсларидан рационал фойдаланиш, ишга тушириладиган объектларни ишчи кучи билан ўз вақтида таъминлаш, умумий таълим мактабларини битириб чиққан ёшларни ишлаб чиқаришга жалб қилиш ҳамда малакали ишчилар тайёрлаш;

Энг янги асбоб-ускуналар ва прогрессив технологияни ишлаб чиқаришга жорий этиш, қўл меҳнатини камайтириш, иш вақтининг нобуд бўлишини тугатиш ҳамда меҳнатни илмий асосда ташкил қилишни кенг кўламда жорий этиш.

План лойиҳасини қараб чиқиш вақтида халқ турмушининг моддий фаровонлигини ва маданий даражасини янада оширишга боғлиқ бўлган тадбирларга эътибор жалб қилинди.

Уй-жой қурилишига, мактаблар, касалхоналар, болалар муассасалари ва бошқа маданий-маиший объектлар қурилишига катта моддий ва пул ресурслари ажратиш белгиланди. 1967 йилга белгиланган уй-жой қурилиши планининг бажарилиши меҳнаткашларни уй-жойлар билан таъминлашда қўйилган жуда катта янги қадам бўлади.

План лойиҳасида қишлоқ хўжалик ва саноат хом ашёсидан яхшироқ фойдаланиш ҳамда ишлаб чиқариш қувватларини, айниқса ҳозирги вақтда эҳтиёжни ҳали тўла-тўкис қондирмаётган товарлар ишлаб чиқарувчи қувватларни жадал ишга тушириш йўли билан халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш юзасидан конкрет топшириқлар кўзда тутилади. Чунончи аҳолининг газлама, кийим-кечак, трикотаж, пойафзал ҳамда енгил саноатнинг бошқа буюмларига ўсиб бораётган эҳтиёжини қондириш мақсадида бир қанча йирик ип газлама, камвол-мовут ва ипак комбинатларини 1967 йилда қуриб битказиш, шунингдек қурилаётган пойафзал, трикотаж ва тикувчилик фабрикаларини ишга тушириш ҳамда ана шундай янги корхоналар қуриш мўлжалланди.

СССР Озиқ-овқат саноати министрлиги, СССР Енгил саноат министрлиги ва кенг истеъмол товарлари ишлаб чиқарувчи бошқа министрликлар олдига аҳолининг ўсиб бораётган талабларини ҳисобга олган ҳолда халқ истеъмоли товарлари сифатини бутун чоралар билан яхшилаш, бу товарларнинг турларини кўпайтириш ва янгилаш вазифаси қўйилди.

СССР Савдо министрлиги ва Центросоюз олдига ҳам мамлакатда савдо-сотиқни яхшироқ уюштириш, харидорларга хизмат кўрсатиш маданиятини ошириш, умумий овқатланиш корхоналари ишидаги мавжуд жиддий нуқсонларни тугатиш ва айниқса заводлардаги ошхоналар ишини яхшилаш юзасидан катта ва масъулиятли вазифалар қўйилди.

Планда аҳолига маиший хизмат кўрсатувчи корхоналар тармоғини янада ривожлантиришга ва маиший хизмат сифатини яхшилашга муҳим аҳамият берилган.

Соғлиқни сақлашни янада ривожлантириш ва медицина саноатини ривожлантиришга доир тадбирлар ҳам белгиланган. СССР Соғлиқни сақлаш министрлигига дори-дармонлар ва бошқа медицина буюмларини аҳолига узлуксиз сотиб туриш мақсадида аптекаларни зарур дори-дармонлар ва бошқа медицина буюмлари билан таъминлаб қўйиш чораларини кўриш тўғрисида кўрсатма берилди.

План лойиҳасида Совет Иттифоқининг, айниқса социалистик лагерь мамлакатлари билан ташқи савдо оборотини янада ўстириш белгиланган. Социалистик мамлакатлар ва бошқа чет мамлакатлар билан иқтисодий ҳамда илмий техника ҳамкорлиги соҳасида зарур тадбирлар кўзда тутилган.

Планни муҳокама қилиш вақтида планлаштиришни яхшилаш ва ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини оширишга доир айрим халқ хўжалик проблемалари қараб чиқилди ва шу проблемаларни ҳал этиш йўллари белгиланди.

Халқ хўжалиги учун энг муҳим бўлган айрим объектлар қурилишини жадаллаштириш ва уларни тезроқ ишга тушириш мақсадида ҳукумат тасдиқлаган рўйхатга киритилган ана шундай объектларнинг капитал маблағларининг тасдиқланган планидаги йиллик ажратмалардан қатъи назар смета қиммати доирасида 1967 йилдан бошлаб пул билан таъминлашга, йиллик маблағлардан ташқари уларга зарурatta қараб банк кредитларини ажратиб беришга қарор қилинди. Ҳар бир тармоқдаги бир неча объектларга ана шундай шартлар билан пул бериш кўзда тутилмоқда.

Шунингдек, фан-техника муваффақиятларидан халқ хўжалигида фойдаланиш, илмий тадқиқот ишларини пул билан таъминлаш ва илмий кадрлар тайёрлашга доир масалалар ҳам қараб чиқилди. Мамлакат экономикасининг энг актуал масалалари ва мамлакат мудофаа қобилиятини янада мустаҳкамлаш соҳасидаги илмий тадқиқотларни ривожлантиришни таъминлаш, шунингдек илмий тадқиқот муассасаларининг моддий техника базасини ривожлантириш юзасидан министрликларга, идораларга иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига, СССР Министрлар Советининг фан ва техника давлат комитетига ва СССР Фанлар академиясига топшириқлар берилди. Шу билан бирга актуал аҳамиятга эга бўлмаган ишларни тўхтатиш, илмий тадқиқотларнинг асоссиз равишда такрорланишини тугатиш ва самарасиз ишлаётган илмий ташкилотларни ёпиш чоралари кўрилиши лозим.

СССР Министрликлари ва идоралари ҳамда иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари иштирокида СССР Молия министрлиги ишлаб чиққан СССРнинг 1967 йилги давлат бюджети лойиҳаси ҳам кўриб чиқилди ва маъқулланди.

СССР Давлат бюджети лойиҳасида халқ хўжалик плани топшириқларининг бажариш учун зарур бўлган маблағларни ажратиб бериш кўзда тутилган. Жумладан, уй-жой қурилишига, маорифга, соғлиқни сақлашга, олий ва ўрта малакадаги мутахассислар тайёрлашга, социал таъминотга ва маданият соҳасидаги бир қанча тадбирларга ажратиладиган маблағлар миқдори 1966 йилдагига нисбатан кўпайтирилади.

Давлатнинг марказий ва маҳаллий бошқарув органлари, корхоналар, қурилишлар, ташкилотлар ва муассасаларнинг раҳбарлари давлат маблағларини сарфлашда қаттиқ иқтисодий тежамкор бўлишини таъминлашга оид масалаларга эътиборни кучайтиришлари лозим. СССР министрликлари билан идораларига ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига бошқарув аппарати структурасини такомиллаштириш ва штатлардаги ортиқчаликларни тугатиш соҳасидаги тадбирларни ишлаб чиқиб амалга ошириш ва шу асосда маъмурий-бошқарув ходимларини сақлашга бўладиган харажатларни қисқартириш топшириғи берилди.

СССР халқ хўжалигини 1967 йилда ривожлантириш Давлат плани ва СССРнинг 1967 йилги Давлат бюджети лойиҳалари СССР Олий Совети муҳокамасига киритилади.

ЮБИЛЕЙГА КАТТА ТУҲФА БИЛАН

Андижон областидаги «Савай» совхози коллективининг Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги шарафига

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Андижон областидаги «Савай» совхози коллективининг социалистик мажбуриятларини муҳокама қилиб, маъқуллади.

Область ва район партия комитетларига «Савай» совхози коллективи мажбуриятларининг колхозларда, совхозларда, бригадаларда ва фермаларда муҳокама қилинишини ташкил этиш ва юбилей йилида қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш учун социалистик мусобақани авж олдириш топширилди.

Республика, область ва район газеталари редакцияларига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг радиоэшиттириш ва телевидение бўйича Давлат комитетига газета саҳифаларида, радио ва телевидение орқали республика колхоз ва совхозлари томонидан Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги шарафига олинган социалистик мажбуриятларнинг бажарилишини кенг ёритиш вазифаси юкланди.

Партиямизнинг XXIII съезди ва КПСС Марказий Комитети Пленумларининг қарорларини турмушга татбиқ қила бориб, «Савай» совхозининг коллективи беш йилликнинг биринчи йилини муваффақиятли якунламоқда. Давлатга деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етказиб бериш юзасидан планлар ва социалистик мажбуриятлар муддатидан олдин бажарилди. Давлатга 17,4 минг тонна, яъни пландагига нисбатан 2 минг тонна кўп пахта топширилди. Бу, 1965 йилдагидан 200 тонна ортиқдир.

Ҳосилни машинада териб олиш соҳасида сезиларли силжиш рўй берди. Пахта териш агрегатлари билан 14 минг тонна, яъни бутун ҳосилнинг 80 проценти йиғиб олинди. Ҳар бир машина билан ўртача 80 тоннадан пахта терилди.

Машина теримини кенг жорий этиш натижасида давлат план-заказн 25 иш кунида бажарилди. Ҳосилни йиғиб-териб олишда 280 минг киши-кун тежаб қолинди.

Совхозда тўғри алмашлаб экишни жорий этиш ва қишлоқ хўжалик экинларини парвариш қилиш агротехникасига қатъий амал қилиш туфайли пахта, беда, маккажўхори ҳосилдорлиги анча ўсди. Совхозда дағал, ширали ва аралашма ем-хашак ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳисобига молларнинг маҳсулдорлиги ошди.

Хўжаликни интенсив бошқариш, бўлимларни ихтисослаштириш ва меҳнатни тўғри ташкил этиш бу йил совхоз ишлаб чиқаришининг рентабеллигини анча ошириш имконини берди.

Меҳнат унумдорлигини оширишда социалистик мусобақа ва совхоз ишчиларига маданий-маиший шароитлар яратиб берилганлиги катта роль ўйнади.

Илғор бригадалар ва бўлимларнинг коллективлари, энг яхши механик-ҳайдовчилар пахта ҳосилини йиғиб-териб олишда социалистик мусобақа якунларига қараб Қизил байроқлар ва вимпеллар олишди, илғорлардан 127 киши қимматбаҳо совғалар ва пул билан мукофотланди.

Коммунистлар ва комсомоллар меҳнатда авангардлик кўрсатишмоқда. Ўз сафига 398 партия аъзосини бирлаштирган совхоз партия ташкилоти омма орасида катта сиёсий-тарбиявий иш олиб боряпти. Совхоз меҳнаткашлари далаларда ва фермаларда зўр ташаббускорлик билан меҳнат қилмоқдалар, давлатга пландан ташқари куплаб маҳсулот етказиб бермоқдалар.

Йилга якун ясашаркан, савайликлар Ростов областидаги «Гигант» совхози ходимларининг Улуғ Октябрь 50 йиллигини муносиб кутиб олиш учун Бутуниттифоқ социалистик мусобақасига қўшилиш тўғрисидаги чақириғини қизғин қўллаб-қувватлайдилар ва юбилей йилини янги меҳнат ютуқлари билан кутиб олишга қарор берганлар. Совхоз коллективи 1967 йилда 5680 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 31 центнердан пахта етиштириш, бутун ҳосилнинг ўндан тўққиз қисмини машиналар билан териб олишни мўлжалламоқда.

Комплекс механизациялашни янада тараққий эттириш, машина теримининг сифатини яхшилаш ҳисобига пахтачиликда меҳнат унумдорлигини 8-10 процент ошириш ва харажатларни 100 минг сўм камайтириш планлаштирилмоқда.

Совхоз чорвадорлари давлатга 2200 тонна сут ва 530 тонна гўшт топширишга аҳд қилдилар. Ҳар бир сигирдан ўртача 2450 килограммдан сут соғиб олиш, қора молларнинг ўртача суткалик семиришини 500, чўчқаларнинг ўртача суткалик семиришини 400 граммга етказиш, ҳар юз бош совлиқдан 110 қўзи, ҳар юз бош сигирдан 92 бузоқ, ҳар бир асосий чўчқадан 30 та чўчқа боласи олиш мўлжалланмоқда. Молларни тўлақонли ем-хашак билан таъминлаш мақсадида 405 гектар ерга маккажўхори экиш ва 120 гектар майдондаги маккажўхорининг ҳар гектаридан 45 центнердан дон, 285 гектар ердаги маккажўхорининг ҳар гектаридан 450 центнердан кўкпоя, шунингдек 866 гектар бедапоянинг ҳар гектаридан 100 центнердан беда йиғиб олишга аҳд қилинди.

Совхоз коллективи давлатга қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиш йиллик планлари ва социалистик мажбуриятларни барча турлари бўйича 1967 йилнинг биринчи ноябригача бажариш мажбуриятини олади.

Юбилей йилида 1 миллион 400 минг сўм фойда олиш планлаштирилмоқда. Бу хўжалик экономикасини янада мустаҳкамлаш, совхоз меҳнаткашларининг моддий фаровонлигини ошириш имконини беради. Совхозда ишлаб чиқариш, уй-жой ва маданий-маиший қурилиш кенгайтирилмоқда. 1967 йилда тўрт хонадан иборат бир квартирали 100 та уй, 964 ўринга мўлжалланган мактаб, яслилар ва битта бўлимда ёзги киноклуб қурилади, барча чорвачилик фермалари электрлаштирилади. Қурилишга 835800 сўм маблағ ажратилган.

Совет ҳокимиятининг 50 йиллиги шарафига юбилей вахтасига чиқаркан, коллектив қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини фақат совхоздаги барча ходимларнинг меҳнат ва сиёсий активлигини ошириш, меҳнат унумдорлигини кўтариш, иш нормалари ва шахсий мажбуриятларни бажариш ҳамда ошириб бажариш, ишлаб чиқаришга техника прогресси, фан ва илғор тажриба ютуқларини жорий этиш негизидагина янада юксалтириш мумкинлигини яхши билади.

Хўжаликда социалистик мусобақа ва унинг олий формаси — қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш ва унинг таннархини камайтириш учун, коммунистик меҳнат учун ҳаракат кенг тараққий этади. Ишлаб чиқаришнинг барча тармоқларида хўжалик ҳисобини мустаҳкамлаш тадбирлари амалга оширилади, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг роли оширилади, совхоз далаларининг меҳнаткашлари орасида сиёсий-тарбиявий ишлар яхшиланади.

Совхоз коллективи барча участкаларда ишчиларнинг ишлаб чиқариш шароитлари янада яхшиланишига эришади, меҳнат жароҳатлари ҳодисаларига йўл қўймайди, коллектив шартноманинг барча пунктлари бажарилишини таъминлайди.

Совхоз коллективи Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги шарафига социалистик мажбуриятларни бажариш учун кураш бошларкан, Сирдарё областидаги «Пахтаорол» ва Сурхондарё областидаги «Ҳазорбоғ» совхозларининг коллективлари билан традицион мусобақани давом эттиришга қарор қилди.

Совхозда 1967 йил учун олинган социалистик мажбуриятларнинг муваффақиятли бажарилиши учун кузги-қишки ишлар авж олдириб юборилди, барча техника ўз муддатида ва сифатли ремонтдан чиқарилади, чорва қишловини намунали ўтказиш тадбирлари ишлаб чиқилган ва улар муваффақиятли амалга оширилмоқда.

«Савай» совхозининг коллективи республикадаги колхоз ва совхозларнинг барча меҳнаткашларини Улуғ Октябрнинг эллик йиллиги шарафига умумхалқ социалистик мусобақасига қўшилишга чақиради.

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАР БРИГАДАЛАРДА, БЎЛИМЛАРДА, ФЕРМАЛАРДА ВА УМУМСОВХОЗ КОНФЕРЕНЦИЯСИДА МУҲОКАМА ҚИЛИНГАН.

СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ РАИСИ А. Н. КОСИГИН ФРАНЦИЯ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ТАКЛИФИГА БИНОАН ПАРИЖГА ЖЎНАБ КЕТДИ

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Франция Республикасининг президенти генерал Шарль де Голлнинг таклифига биноан 1 декабрда расмий визит билан Москвадан Парижга жўнаб кетди.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. А. Кириллин, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громыко. Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Р. Қ. Қурбонов, Латвия ССР Министрлар Советининг Раиси В. П. Рубен, СССР Гражданавиацияси министри Е. Ф. Логинов А. Н. Косигин билан бирга Францияга жўнаб кетдилар.

СССР давлат байроқлари билан безатилган Внуково аэродромида Совет ҳукуматининг бошлиғини ва унинг ҳамроҳларини Г. И. Воронов, К. Т. Мазуров А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин Б. Н. Пономарев, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Н. К. Байбаков, В. Э. Димшиц М. Т. Ефремов, М. А. Лесечко, В. Н. Новиков, И. Т. Новиков, Л. В. Смирнов, СССР министрлари Н. С. Патоличев, Н. Д. Псурцёв, А. М. Тарасов, Е. А. Фурцева, СССР комитетларининг раислари В. Е. Семичастний, А. М. Петросьянц, СССР Министрлар Советининг ишлар мудири М. С. Смиртюков, СССР Министрларининг ўринбосарлари Б. П. Бугаев, С. П. Козирев, В. С. Семенов, СССР Министрлар Совети фан ва техника давлат комитети раисининг ўринбосари Д. М. Гвишиани ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

Кузатиб қолувчилар орасида Франциянинг Совет Иттифоқидаги муваққат ишлар вакили М. Фонтэн, Франция элчихонасининг дипломатик ходимлари, совет ва француз журналистлари бор эдилар. (ТАСС).

* * *

ПАРИЖ, 1 декабрь. (ТАСС). СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин 9 кунлик расмий визит билан бугун Парижга келди.

Орли аэродромида Совет ҳукуматининг бошлиғини ва унинг ҳамроҳларини Франция Республикасининг президенти генерал де Голль, бош министр Жорж Помпиду, ташқи ишлар министри Морис Кув де Мюрвиль, қуролли кучлар министри Пьер Месмер ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Кутиб олувчилар орасида СССРнинг Франциядаги элчиси В. А. Зорин бошчилигидаги совет элчихонаси ходимлари бор эди.

Аэродромда президент де Голль ва СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин нутқ сўзладилар.

Тўплардан бир йўла 101 марта ўқ узиб салют берилади. А. Н. Косигин ва Ш. де Голль автомобилга чиқадилар ва Париждаги Кэ д'Орсэ саройига қараб йўл оладилар. Совет ҳукуматининг бошлиғи Франция пойтахтида бўлган вақтда бу сарой унинг резиденцияси бўлади.

РАСМИЙ ВИЗИТ БИЛАН КАМБОДЖАГА

СССР Олий Советининг делегацияси Камбоджа миллат мажлисининг таклифига биноан, 1 декабрда Тошкентдан Пном-Пенга жўнаб кетди. Делегация Камбоджага бора туриб бу ерда бир оз тўхталиб ўтди. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитети секретари СССР Олий Совети депутати П. Н. Демичев делегацияга бошчилик қилмоқда.

Совет парламент аъзолари делегацияси составида СССР Олий Совети депутатлари — Миллатлар Совети план-бюджет комиссиясининг аъзоси Т. Садриддинов, Миллатлар Совети мандат комиссиясининг аъзолари Р. Ҳ. Абдуллаева ва В. В. Шевченко, Иттифоқ Совети қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссия аъзоси А. М. Школьников бор.

Тошкент аэропортида делегацияни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюро аъзолари Ё. С. Насриддинова, Р. Н. Нишонов, Н. М. Матчонов, Марказий Комитет бюроси аъзолигига кандидатлар М. Абдураззоқов, М. Т. Турсунов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Г. А. Габриельянц, А. Р. Хўжаев, М. З. Мирзааҳмедов ва бошқа ўртоқлар кузатиб қолдилар. (ЎзТАГ).

Ленинград области Ленин ордени билан мукофотланди

Ленинград областининг меҳнаткашлари Улуғ Ватан уруши даврида Ленинград остоналарида немис-фашист босқинчиларини тор-мор келтиришда мардлик ва қаҳрамонлик кўрсатганликлари ва халқ хўжалигини ривожлантиришда муваффақиятларга эришганликлари учун СССР Олий Совети Президиуми **Ленинград областини Ленин** ордени билан мукофотлади.

МАНГУ ДЎСТЛИК

САМИМИЙ МИННАТДОРЧИЛИК

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети болгариялик дўстларимиздан хат олишди. Болгария — Совет дўстлиги умумхалқ комитетининг раиси Цола Драгойчева ва Болгария маданияти декадаси кунларида Ўзбекистонга келган делегация аъзолари Димитр Райков, Крум Васигев, Христо Христов, Мара Цончева, Крум Вилков, Мария Темнялова шоду-хуррамлик билан кутиб олганликлари учун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетига, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советига самимий ташаккур изҳор қиладилар.

— Гўзал мамлакатингизда бўлган вақтларимиз, — дейилади хатда, — делегациямизнинг аъзоларида кучли таассурот қолдирди. Болгария делегацияси борган ҳамма жойда Совет Ўзбекистонининг партия ва давлат раҳбарлари уни ғоят зўр самимият билан кутиб олдилар. Биз энг оғир табиий офат вақтида ўзининг меҳнат постида мардона иш олиб борган қаҳрамон шаҳар — Тошкент аҳолисининг азиз меҳмонлари бўлдик. Биз Тошкентни тиклашда актив қатнашаётган совет халқлари қалбининг улуғворлиги ва олижаноблигини ўз кўзимиз билан кўрдик ва ҳис этдик.

Болгария маданияти декадасининг ўтказилиши болгар ва совет халқлари ўртасидаги бузилмас дўстликнинг яна бир далили бўлиб хизмат қилди.

Мустаҳкам дўстлик Димитровградни Чирчиқ билан, Хасковони Тошкент билан, Ямболни Андижон билан боғлаб турибди. Бу дўстлик кучга-куч қўшади, қийинчиликларни бартараф қилишга ёрдам беради, коммунизм йўлидаги буюк ва шонли ҳаракатда янгидан-янги ғалабаларга илҳомлантиради.

Ҳамма жойда-қадимий ва абадий навқирон Самарқанд ёки Бухорода, Совет ҳокимияти туфайли яшнаб турган гулистонга айлантирилган Мирзачўлнинг пахта далаларида, Фарғона водийсининг маҳсулдор ерларида бизни зўр самимият ва меҳмондўстлик билан кутиб олдилар.

Биз Ўзбекистонда бўлган вақтимизда ўзбек халқининг саноат, қишлоқ хўжалиги, фан, санъат ва маданият соҳасидаги катта муваффақиятлари билан танишдик. Бу муваффақиятлар Улуғ Октябрь социалистик революциясининг Ўрта Осиё халқларини тараққиёт ва социал адолат йўлидан ривожлантиришдаги буюк аҳамиятини яққол кўрсатувчи намунадир. Бу революция ленинча миллий сиёсатни амалий ишга айлантирди.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси хотин-қизларни тўла озодликка эриштириш ва тенг ҳуқуқли қилиш учун шарт-шароитларни вужудга келтирди.

Делегация аъзолари ўзбек халқининг Самарқанд ва Бухородаги ўрта аср ажойиб маданий ёдгорликлари билан танишиш имконига эга бўлдилар.

Болгарияда ўзбек маданияти ва Ўзбекистон ССРда болгар маданияти декадасининг ўтказилиши қардош халқларимизни янада яқинлаштиришга ёрдам берди. Биз ҳар иккала халқнинг маданий алоқалари келгусида ҳам кенгайиб, кучайиб боришига аминмиз.

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг иши ҳар иккала социалистик давлатимизни бир-бири билан абадий боғлашига қатъий ишонганлигимизни билдирамиз.

СССРдаги барча халқлар каби қардош ўзбек халқининг ҳам коммунизм қурилишида янги порлоқ муваффақиятларга эришувини тилаймиз.

Яшасин бузилмас болгар—совет дўстлиги!

Деҳқон бўлсанг ШУДГОР ҚИЛ!

Республика областларида кузги шудгорлашнинг бориши тўғрисида 1966 йил 1 декабрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида).

Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — бир кунда ҳайдалган ер, учинчи стун — мавсум бошидан буён.

Тошкент	3,1	78,8	Бухоро	4,0	47,9
Хоразм	4,1	70,2	Фарғона	3,4	39,1
Самарқанд	3,1	69,6	Сурхондарё	3,8	27,3
Қашқадарё	4,7	63,8	ҚҚ АССР	0,4	16,4
Сирдарё	3,5	62,4			
Андижон	3,5	53,7	Республика бўйича:	3,4	55,7

УЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ V ПЛЕНУМИ ҚАРОРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

ЮТУҚЛАР

Бунга бир ярим ой бўлди. Колхозимизда пахта йиғим-терими авжи қизиган пайт эди. Деҳқонлар ҳам, колхоз раҳбарлари ҳам пахта ишқида тунларни бедор ўтказишарди. Колхозимиз пахта тайёрлаш суръати бўйича районда биринчи ўринда борарди. Аммо айрим бригадаларда терим суръати суст эди. Жумладан, коммунист Ҳайдарали Қурбонов бригадаси далаларида пахта яхши очилган бўлишига қарамай, теримда орқада қолаверди. Колхоз партия комитети бунга бефарқ қараб туролмади. Комитет аъзолари билан маслаҳатлашиб, штатсиз инструктор Нуъмонжон Қодировни ўша бригаданинг ишини ўрганишга юбордик.

Инструктор бригада бошланғич партия ташкилотининг секретари Коммуна Каримов билан биргаликда аҳволни атрофлича ўрганиб чиқди. Текширишда ишда қўнимсизлик юз бераётгани, меҳнат интизоми бўшлиги, кўпчилик теримчилар нормани бажаролмаётгани аниқланди. Штатсиз инструктор бу масалани комитет йиғилишида кўриш кераклигини айтди. Комитет аъзолари унинг таклифини қўллаб-қувватладилар. Комитет мажлисида бригада бошлиғи Ҳ. Қурбонов ва бошланғич партия ташкилотининг ҳисоби эшитилиб, терим суръатини ошириш юзасидан фойдали маслаҳатлар берилди. Бригада бошлиғи Ҳайдарали Қурбонов қаттиқ огоҳлантирилди.

Бригада коммунистлари ва пахтакорлари танқиддан тўғри хулоса чиқариб, ишни жонлантириб юборишди. Машина теримига ҳам зўр берилди. Бригада ишидаги ўзгариш кузга келиб ғалвир сувдан кўтарилганда яққол кўринди. 83 гектар майдоннинг ҳар гектаридан пландаги 28,5 центнер ўрнига 33,5 центнердан ҳосил олди. Пахтанинг 100 тоннаси машиналарнинг бункерларидан тўкилди.

Хўжалигимиз аъзоларининг деярли ҳаммаси Ҳайдарали Қурбонов ва унинг бригадасидаги жонкуярлар каби ориятли кишилар. Улар кирим билан чиқимнинг фарқига борадиган, тадбиркорлик билан иш юритадиган миришкор деҳқонлардан.

Коммунист Мукаррамхон Эгамбердиева икки йилдан бери бригада бошлиғи бўлиб ишлайди. Унинг бригадасида тўрт коммунист бор. Уларнинг бири сувчи, иккинчиси табелчи, учинчиси оддий деҳқон. Шу тўрт коммунист бригадада ишбоши. Уларнинг ташаббуси билан бригадада ҳосилдорлик фақат шу йилнинг ўзида гектар бошига 7 центнер кўтарилди.

Мамасоли Мирзааҳмедов, Абдухолиқ Холматов каби коммунистлар раҳбарлик қилаётган бригадаларда эса бундан ҳам юқори кўрсаткичларга эришилди. Бу бригадаларнинг пахтакорлари ҳар гектар ердан 39-39,5 центнердан ҳосил олдилар. 15 йилдан бери бригада бошлиғи бўлиб ишлаётган коммунист Турсунбой Хўжамов бригадаси ҳосилдорликни гектар бошига 6,5 центнер оширди.

Колхозимиз бўйича олганда ҳам ютуқларимиз чакки эмас. 1800 гектар... гектаридан 3... сил олинди. ...гига нисбатан... пахта топширил...

Ютуқларимизнинг... ки, колхозимизнинг... ва партиясиз аъзола... ёқадан бош чиқариб ас... ишладилар. Фан ютуқлари... илғор тажрибаларга асосла... ган ҳолда иш тутишди. Ўз ат... рофига 135 коммунистни бирлаштирган колхоз партия комитети ва бошланғич ташкилот ҳуқуқига эга бўлган 13 партия ташкилотлари хўжаликнинг ҳамма соҳаларига таъсир ўтказиш, коммунистларнинг ишлаб чиқаришдаги авангардлик ролини ошириш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилмоқдалар. Партия комитетининг мажлисларида ва партия йиғилишларида хўжалик раҳбарларининг ҳисоботлари вақти-вақти билан эшитиб турилади, колхозчиларнинг т у р м у ш и, коммунистларнинг ўқиши, агитколлективнинг фаолияти масалалари муҳокама қилинади.

Бир мисол. Пахта йиғим-те...

...ИЁФАСИ

...ССАМБЛЕЯСИНИНГ ХХ...

Бирлашган Миллатлар Ташки... Хитой Халқ Республ... казиони... ҳуқуқла...

...журнал... ...ларига ет... ...сидан қатор тадбирлар белгиланди.

Бу тадбирлар изчиллик билан амалга оширилди. Ҳамма дала шийпонларини колхозчилар кўнгилли дам оладиган жойга айлантириш мақсадида қайта жиҳозладик. Улар радиолаштирилди ва 10 та шийпонга телевизор қўйилди. Иссиқ овқат ташкил қилинди. Ҳар ўн беш кунда иш ҳақи бериб турилди.

Пахтакорлар ўртасида олиб бориладиган бутун сиёсий-оммавий ишлар далага кўчирилди, ҳамма бригадаларга агитаторлар бириктирилди. Улар илғорларнинг иш тажрибаларини оммалаштирдилар. «Жанго... ...ташкилотлари ва ...ғларнинг ташаббуси ...кан амалга оширилди.

Шу кунларда хўжалигимизда шудгорлаш ишлари қизғин давом этяпти.

Ўзбекистон Компартиясú Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган пленумида партия ташкилотларининг кучи коммунистларнинг активлигидадир, дейилди. Ҳақ гап бу. Колхоз партия комитети ана шуни эътиборга олиб, ўзининг бутун фаолиятини коммунистларнинг авангардлик ролини оширишга қаратмоқда. Колхозимиз коммунистлари пленум ҳужжатларини зўр қизиқиш билан ўрганишяпти. Колхоз партия комитети эса ўз ишини пленум кўрсатмалари асосида ташкил этиш чораларини кўряпти.

Қ. МАҲКАМОВ,
Андижон районидаги «Коммуна» колхози партия комитетининг секретари.

...ХРОНИКАСИ

РАДИО **БУГУН** БИРИНЧИ ПРО...

8.25 — Шу ...
9.30 — Фортепьян...
9.45 — «Ленин ... хотиралари» ...

...ДЎСТ, ЎРТОҚ, ...ОДАР...

...р партия комитети «Меҳнаткашларни ... национализми ру... ...шни янада яхши... ...сини кўриб чиқди. ...ГРЭСи, химия комбинати ва шаҳардаги 4-мактаб бошланғич партия ташкилотларининг бу соҳада орттирган тажрибалари ибрат қилиб кўрсатилди.

Шаҳар партия комитети кўп сонли ишчиларни, шунингдек шаҳар ёшларини пролетар интернационализми руҳида тарбиялашнинг форма ва методларини такомиллаштириш, улар орасида ўзаро ўртоқлик, дўстлик ва биродарликни янада яхшилаш тадбирларини белгилаб олди.

МАИШИЙ ХИЗМАТ ЯХШИЛАНАДИ

Қоракўл район партия комитети меҳнаткашларга маиший хизмат кўрсатишни тағин ҳам яхшилаш масаласини кўриб чиқди. Бу ҳақда район маиший хизмат кўрсатиш комбинатининг директори ўртоқ Ж. Ҳидоятов ахборот берди.

Ҳозир райондаги йирик пахтакор хўжаликларда ҳамда Янгибозор, Олот посёлкалари марказларида оёқ кийимларини ремонт қилиш устахоналари, кийимларни тозалаш цехлари ишлаб турибди.

КУН ТАРТИБИДА — ТАРТИБ МАСАЛАСИ

Конимех район партия активи йиғилишида партия ва ҳукуматимизнинг жамоат тартибини янада мустаҳкамлаш чоралари тўғрисидаги қарорлари ва район партия, совет ташкилотлари ходимлари олдида турган вазифалар ҳақидаги масала муҳокама қилинди. Ушбу масала юзасидан доклад қилган район партия комитетининг секретари ўртоқ У. Серикбоев районда тартиб-қоидаларнинг аҳволини атрофлича таҳлил қилиб берди.

ОБОД ПОСЁЛКАЛАР ЯРАТАЙЛИК

УЙЛАР ҲАҚИДА ЎЙЛАР

Биз икки киши эдик. Солдат шинелини кийган бир йигит йўлимизни тўсиб, Сармижон қишлоғига борадиган йўлни сўради. Ҳамроҳим йигитга жавоб қилди:

— Сармижонга мана шу асфальт йўл олиб боради.

Солдат раҳмат айтиб биздан узоқлашди. Маълум бўлишича, Совет Армияси сафидан қайтаётган йигит Сармижонда улғайиб вояга етган. Аммо, у Совет Армияси сафига чақирилган йили Сармижонга катта Ўзбекистон трактидан тор, тупроқ йўлга буриларди. Орадан ниҳояти уч йил ўтибди. Шу давр ичида Сармижон қишлоғи йўли кенгайтирилиб, асфальт ётқизилибди. Пастқам, кўримсиз уйлар ўрнида ғишт ва темир-бетондан ҳашаматли, замонавий бинолар тикланган. Шинам колхоз клуби, икки қаватли мактаб, касалхона бинолари савлат тўкиб турибди. Асосий магистрал йўлнинг икки четида 200 дан ортиқ янги типдаги уй-жой бинолари саф тортган. Водопровод, ҳар тўрт уйнинг бирида автомат телефон, телевизор.

Энгельс номли колхоз раиси, республикада хизмат кўрсатган пахтакор Абдусаттор Жабборовдан қишлоқдаги бу катта ўзгаришлар ҳақида сўзлаб беришни илтимос қилдик.

— Хўжалигимиз деҳқонлари бирбиридан узоқ, хутор типидаги қишлоқларда яшаб келишарди. Ҳисоблаб чиқсак, колхозимизда 34 та майда қишлоқ бўлиб, бирор йиғилиш ўтказиладиган бўлса икки-уч кун илгари одам тўплашга киришардик. Биз бу муаммодан қутулиш, меҳнаткашларни янги уйларга кўчириш йўлини кўп ўйладик. Ниҳоят бундан икки йил илгари қишлоқларимизни бош план асосида қайта қуришга киришдик. Асосан Сармижон ва Ғиждумак қишлоқлари реконструкция қилиниб, қайта қурилди. Йўллар кенгайтирилиб, уларга асфальт ётқизилди. 3-4 хонали шинам, ёруғ уйлар қурдик.

Аввалига бу ишимиз яхши натижа бермаётгандек туюлди. Янги уйга кўчиб ўтган колхозчилар: «Молхонаси, токча-тахмони йўқ экан» деб шикоят қилишди. Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти бу мулоҳазаларни дахлдор ташкилотларга маълум қилди. Шу тариқа лойиҳаларга қисман ўзгартишлар киритилди. Шундан кейин меҳнаткашлар Сармижон ва Ғиждумак қишлоқларидаги янги уйларга ёппасига кўчиб кела бошладилар.

Дарвоқе, хуторларда яшашнинг ноқулайлиги ҳақида Бухоро областида бундан илгари ҳам кўп гап-сўзлар бўлган эди. Бироқ, эскича яшашга чек қўйиш асосан КПСС Марказий Комитетининг тарихий март Пленумидан кейин бошланди.

Абдусаттор Жабборов раислик қилаётган Ғиждувон районидаги Энгельс номли колхозда ўтган хўжалик йилида ялпи пахта ҳосили 1962 йилдагига нисбатан салкам 4000 тонна кўпайди. Даромад 2,5 миллион сўмдан 4 миллион сўмга етди.

Айрим хўжаликларнинг раҳбарлари ҳали ҳам «қишлоқ қурилишлари суғориладиган экин майдонларини камайтириб юборади» деган қолоқ фикр билан яшаб келмоқдалар. Ишнинг кўзини билган раҳбарга бу баҳона эмас. Энгельс номли колхозда қишлоқ қурилиши кейинги йилларда, айниқса кенг кўламда амалга оширилди. Лекин, экин майдонлари камайиб кетмади, аксинча ерга ер қўшилди, қишлоқ хўжалик машиналари бемалол айлана олмайдиган баъзи майда карталарни йириклаштириш имкони туғилди. Колхоздаги Қўшқулоқ, Найман, Бобоғоза, Раҳмати сингари хутор типидаги қишлоқлардан 400 дан ортиқ хўжалик Ғиждумак ва Сармижонга кўчиб ўтди. Натижада, пахта майдони 900 гектардан зиёд кенгайди.

Хўжалик деҳқонлари беш йилликнинг биринчи йили — 1966 йилда ялпи пахта ҳосилини 10 минг тоннадан ошириб юбордилар. Зиммага олинган барча мажбуриятлар ошириб адо этилди. Хўжалик меҳнаткашлари беш йилликнинг охирига бориб, хутор типидаги қишлоқларни бутунлай тугатадилар.

Бундай маданий ўзгаришларни Ғиждувон районидаги бошқа хўжаликларда ҳам кўриш мумкин. Яқинда Калинин номли қишлоқ хўжалик артелида яқин икки-уч йил ичида хуторларни бутунлай тугатиш плани муҳокама қилинди. Қабул қилинган лойиҳада қишлоқ йўллари, сув иншоотлари, уй-жой, маъмурий биноларнинг майдонлари узил-кесил ижобий ҳал қилинган. Қишлоқлардаги асосий йўлни район маркази ва қишлоқнинг ички кўчалари билан узвий равишда боғлаш мўлжалланаётир. Қишлоқ қурилишини бош план асосида ташкил этишда, бадиий эстетик талаблар, қишлоқ архитектурасининг жонли ва жозибали бўлиши, ўзбек халқ меъморчилигининг энг сўнгги ютуқларидан ижодий фойдаланиш кўзда тутилмоқда.

Қишлоқ қурилиши ҳақида гап кетганда, колхозлараро қурилиш ташкилотларининг ролини ҳам қайд қилиб ўтмоқ керак. Жойлардаги колхозлараро қурилиш ташкилотлари кейинги йилларда бирмунча ижобий ишларни амалга оширмоқдалар. Аммо, колхозлараро қурилиш ташкилоти, район йўл қурилиш бўлимлари кўп ҳолларда қурилиш муддатларини асоссиз равишда кечиктириб, ўзларига бўлган ишончга путур етказиб қўймоқдалар. Шунинг учун ҳам айрим хўжаликларда колхозлараро қурилиш ташкилотлари қураётган уй-жойларнинг сифати паст бўлаётир. Айрим ҳолларда улар меҳнаткашларнинг ўсиб бораётган талабларига тўла жавоб бермаётир. Шунинг учун бир қатор хўжаликларда алоҳида қурилиш бригадалари ташкил этилаётир. Жумладан, Бухоро областидаги хўжаликлар ўз кучлари билан қурилиш бригадалари тузиб олганлар.

Калинин номли колхозда учта посёлка барпо этилмоқда. Уларнинг иккитаси асосий посёлка бўлиб, иккаласи келгусида бир бирига қўшилиб кетади. Бирбиридан узоқ, ноқулай бўлган хутордардан воз кечиб, уй-жой биноларини марказлаштирилган ҳолда жойлаштиришнинг афзалликлари эндиликда ҳамма учун қулай бўлиб қолди. Электр нуридан кейин колхозчиларнинг уйига газ кириб келмоқда.

Қишлоқ уйлари ҳақида ўйлар жамланаркан, уларнинг деярли ҳаммасида бир хил мазмундаги қуйидаги фикр такрорланади. Социалистик қишлоқ меҳнаткашларининг орзу-умидлари катта. Улар фақат ўз уйларинигина эмас, бутун бир қишлоқ қурилишини комплекс кўз олдига келтирадилар. Бироқ, «Узгипросельстрой», «Узгипрозем» лойиҳалаш илмий тадқиқот институтларининг мутахассислари қишлоқларда, колхоз ва совхозларда жуда кам бўладилар. Меҳнаткашларнинг талаб ва истакларига фақат узоқдан қулоқ соладилар. Натижада, шаҳарча типидаги янги посёлкалар, колхозларнинг маҳаллий шароитини ҳисобга олиб тузилган посёлкаларнинг бош схема ва лойиҳалари ўз вақтида етказиб берилмаётир.

Бу борада бир талай ижодий якунлар ҳам йўқ эмас. Масалан, «Узгипросельстрой» лойиҳалаш институти қишлоқлардаги уй-жой, жамоат, хўжалик ва ишлаб чиқариш биноларини ўзида мужассамлаштирган лойиҳаларнинг типовой комплекс сериясини ишлаб чиққанлар. Унда биноларни йирик панеллардан қуриш мўлжалланган. Уларнинг элементлари ҳам бирмунча камайтирилиб, қурилиш индустриясига мослаштирилган. Бироқ, бундай панелларни қишлоқларда кенг кўламда тайёрлаш имконияти бўлмаган ҳозирги шароитда буни амалга ошириш мумкин эмас. Бу серияга кирувчи маданий ва уй-жой бинолари ҳозир Ромитан районидаги Свердлов номли, Бухоро районидаги Охунбобоев номли, Ғиждувон районидаги Калинин номли, Энгельс номли колхозларда қурилаётир.

Хуторлардан воз кечиб янги, шинам, ёруғ уйларга кўчиб ўтаётган оилаларни областнинг бошқа районларида ҳам учратиш мумкин.

Беш йиллик охирига бориб Бухоро область қишлоқларида уй-жой қурилишининг кўлами тағин ҳам кенгаяди. Ҳозирданоқ, бир неча янги типдаги қишлоқ посёлкалари комплексининг лойиҳа-сметалари колхозларга етказиб берилган ва уларни жадал қуришга киришилган. Кўҳна воҳа қишлоқлари янги чиройга бурканмоқда. Бухоро область колхозларининг меҳнаткашлари яқин йиллар ичида хуторларни бутунлай тарк этиб, ёруғ ва шинам уйларда яшайдилар. Фаровонлик ҳамда маданий ҳаёт учун катта юриш бошлаган бухороликларнинг қимматли ташаббуси ҳаммага ибрат бўлажакдир.

Т. НАЗИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Пошшохон Соибназарова Марғилон ипак комбинати 2-тўқув цехининг энг пешқадам тўқувчиларидан бири саналади. Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақада актив қатнашаётган бу меҳнатсевар қиз смена топшириқларини муттасил равишда ошириб бажаряпти. Суратда: ўртоқ П. Соибназарова.

В. Сироткин фотоси.

Ахлоқ, одоб мавзуида

МУОМАЛА МАДАНИЯТИ

Эрта билан меҳнат даргоҳингизга ошиқасиз. Кўчада ҳар кунгидек одам гавжум. Ҳар кунгидек таниш-билишларингиз билан бош эгиб, илиққина сўрашасиз. Бошқаларининг исм-фамилияларини билмасангиз ҳам чеҳрангиздан уларга табассум ёғилиб турибди. Чунки сиз учратадиган одамларнинг ҳаммаси яхши одамлар. Танишми-нотанишми, барибир уларни севасиз, ҳурматлайсиз. Улар ҳам сизни ҳурмат қилишади. Мана, троллейбусга чиқдингиз, кимдир «марҳамат опажон, ўтиринг» деб, сизга ўз ўрнини бўшатиб берди. Цехга кириб келар экансиз, ҳамкасбларингиз, ёшлар саломингизга алик олишиб, илиқ қаршилашди. Руҳланиб, ишга киришдингиз.

Телефон жиринглайди.

— Заводми бу? — Менга Манзурахонни чақириб юборинг, тезроқ бўлинг!

— Қайси цехдан?

— Билмайман. Хаҳ, шу ҳам қийинми? Сўраб-суриштириб чақиралолсангизчи...

Заводда неча цех бор, неча минг одам ишлайди. Нотаниш қизнинг фаросатсизлигига жавобан трубкани илиб қўйишингиз ҳам мумкин эди. Лекин дугонасини қидириб топиб, телефонга таклиф этдингиз. Аммо дилингиз хира бўлди, кайфиятингиз бузилди. Балки ўша қиз «агар сизга малол келмаса» деган икки оғиз ширин сўзини аямаганда, албатта мунчалик оғир ботмасди сизга.

Демак киши кайфияти маълум даражада атрофдагиларнинг муносабати ва хулқ-атворига боғлиқ бўлади. Маънавий тарбия кўрган киши ҳар қандай кайфият ва шароитда ҳам самимий бўлиб қолаверади. Ўз туйғу ва кечинмаларини самимий баён этади. Шунинг учун ҳам хушмуомалалик, очиқкўнгиллилик юксак баҳоланади, қадрланади. Кишилар муносабатидаги маданийлик маҳаллангиздаги кексаларга, таниш-билишларингизга одоб билан салом бериб ўтишингиздан тортиб, ёш келин-куёвни табриклашингизда, туғилган кунларини нишонлаш, катталарга йўл бериш, бировнинг сўзини бўлмаслик каби ҳамма кўринишларда ифодаланиши мумкин.

Эшигингиздан қўшни аёл ёки танишингиз бирор нарса сўраб кирди. Уни ташқаридан савол-жавоб қилиб жўнатиб юборишингиз ҳам мумкин эди, лекин хонага таклиф қиласиз, илиққина ҳол-аҳвол сўрашгач, асосий гап мавзуига кўчдингиз.

— Кечирасиз, бўлганида жоним билан берардим, — дейсиз чиндан ҳам уйингизда у киши сўраб чиққан нарса йўқ бўлса. Ҳожатини чиқара олмаганингиз учун узр сўраб, яхши қилдингиз. Бегона киши сиздан керакли нарсасини топмаган бўлса-да, самимий муносабатингиздан, иззат-икромингиздан кўнгли кўтарилиб чиқиб кетди.

Кино ёки театрга бордингиз. Ўрнингизда билиб-билмасдан бошқа бир томошабин ўтирибди. Аччиқ-чучук гапириб, жойингизни бўшатиб олдингиз. Дилсиёҳлик сизнинг ҳам, бошқаларнинг ҳам кайфиятини бузди. Ахир театрга дам олиш, маънавий юксалиш мақсадида келганмидингиз? Ўша одамдан хушмуомалалик билан ўрнингизни бўшатиб беришни илтимос қилганингизда эҳтимол кечирим сўраб туриб кетармиди?

Танишингиз билан учрашиб қолдингиз, у аввалгидек хушчақчақ кўринмаяпти. Уз оиласида рўй бераётган қийинчиликлардан нолиб кетди. Шўхлик қилиб йиқилган ўғлининг касалхонада ётгани, онасининг шу кунларда қон босими кўтарилгани, эрининг командировкага кетиб, оила ташвиши ёлғиз ўзига қолганини куйиниб сўзлайди.

— Ҳеч қиси йўқ, ҳаммаси ўтиб кетади, ўзингизни бардам тутинг, — деб далда бера бошлайсиз. — Ажойиб врачларимиз бор, булар онангизнинг ҳам, болангизнинг ҳам дардига шифо топишади. Ҳеч кўрмагандек бўлиб кетишади.

Бировнинг ҳасратини бефарқ, совуққина эшитиб кетавергандан кўра дардига малҳам бўлган қанчалик афзал. Касал кўргани бордингиз. Гапни кўнгил кўтарадиган сўздан бошласангиз жуда соз бўлади. «Чеҳрангиз жуда яхши» деган биринчи илиқ гапингиз билан беморга янги кайфият бағишлайсиз. Суҳбатни иложи борича енгил, қувноқ мавзуда олиб боришга интиласиз. Биласизки, бемор олдида ҳар хил кўнгилсиз воқеалар, касалликлар ҳақида гапириш ўринсиз. Бемор руҳига оғир ботадиган ҳамма нарсадан воз кечдингиз. Хонага шифо бўлиб кирдингиз, беморга руҳий таянч бўлиб қайтдингиз.

Яна бир мисол. Коллективларда туғилган кунни нишонлаш, тўйларга биргаликда бориш каби яхши анъаналар бор. Олинадиган совға учун пул жамғариш пайтида ўз улушини кўнгилдан бермайдиган баъзи кишилар учрайди. Оғриниб совға қилгандан қилмаган яхши. Одатда совға кўнгилдан, сидқидилдан тортиқ этилади. Шулардан кўриниб турибдики, инсон маданиятининг чеки ва чегараси йўқ.

Кўчада, ишда, қўни-қўшнилар билан хушмуомала бўлган киши оиласида ҳам очиқ кўнгил, меҳрибон бўлади. Кийимларингизни ювиб-тараб, оромгоҳингизни саранжом-саришта қилиб қўйган умр йўлдошингиз ёки синглингизга самимий чеҳра билан икки оғиз миннатдорчилик изҳор этсангиз, бошлари кўкка етади. Қилган ишларидан малоллик сезишмайди.

Яқин кишингиз меҳнатига бефарқ қараш — маданиятсизликдир. Бу жуда оғир ботади кишига. Ишдан қайтишингизга ширингина овқат тайёрлаб олдингизга олиб келишди. Апил-тапил еб ўрнингиздан туриб кетдингиз. Уй бекасининг меҳнат самарасини кўрмадингиз. Ваҳолонки хотинингиз сизга овқат ёққан-ёқмаганини билиш учун ёнингизда ўтирган эди. Уй бекасининг меҳнатига эътибор аёл кишига катта мукофот.

Эр-хотиннинг бир-бирларини қадрлаши, муомаладаги юмшоқлик оилавий тотувликни сақлайди, гўзаллаштиради. Оилада самимий бўлган эр ҳам, хотин ҳам ота-оналарини иззат-ҳурмат қиладиган, қадрлайдиган бўлишади. Онангиз давлатдан пенсия олишади, сизга моддий муҳтожликлари йўқ, лекин ҳамиша руҳий муҳтожлик — сизлар билан тез-тез кўришиб туриш, ширин сўзларингизни эшитиш иштиёқи бўлади. Дам олиш отпускаларини ота-она ёнида ўтказсангиз, курортларга путевка олиб бериб хушнуд этсангиз, байрамларда вақти-вақти билан кичик бўлса-да совға олиб, бола-чақангиз билан кўргани борсангиз, уларнинг кўнглини тоғдек кўтарасиз.

Ўзаро самимий муносабатлар ҳаммани қувонтиради, руҳлантиради. Яқинлик пайдо қилади. Маданий кишилар ҳар қандай шароитда ҳам эркин ҳис этишади ўзларини. Сўзингиз оҳанги, кўз қарашингиз ёки бирор ишорангиз, тинглаш услубингиз билан ҳам кишиларга бўлган маданий муносабатингизни изҳор эта оласиз.

Маданийлик кишидан ошиқча меҳнат ҳам, ҳақ ҳам талаб қилмайди. Маънавий етук одам маданийликни ҳеч қачон қўлдан бой бермайди. Маданийлик — инсон ахлоқининг энг яхши намуналари мужассам бўлган гўзал фазилат. Унга мушарраф бўлиш ҳам катта бахтдир.

Дилбар МАҲМУДОВА,
Журналист.
Тошкент.

Қардош Украинадан келган азамат бинокорлар яқинда Чилонзор массивида учта 80 квартирали уй-жой биносини тошкентликларга тортиқ қилдилар. Бу суратда ана шу уйларни барвақт фойдаланишга топширишга муносиб ҳисса қўшган эр-хотин Петр ва Галина Морозлар тасвирланган. Улар кундалик топшириқларни муттасил равишда ошириб адо этишмоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

ЯНГИ УЙЛАР ҚУЧОҒИДА

Зилзила натижасида Р. Шредер номли узумчилик ва мевачилик илмий текшириш институти соҳибкорларининг иморатлари ҳам анча шикастланди.

Институт маъмурияти зудлик билан янги иморатлар қуришга киришди. Бу ишни 159-трестнинг 22-қурилиш бошқармаси ўз зиммасига олди. Натижада қурилиш муддатидан илгари бажарилди. Калинин районининг Кенсой участкасида қад кўтарган шинам биноларга институт ходимлари ва боғбонларидан 54 оила кўчиб кирди.

— Янги уйларда бутун шароит мавжуд, кўчалар асфальтланиб, хоналарда эса Ильич нурлари порлаб турибди, — дейди қурилиш бош инженери Ҳошим Қобулов.

С. СУЛТОНОВ.

ЖУРНАЛЛАРНИНГ ЯНГИ СОНЛАРИДА

«ПАРТИЯ ТУРМУШИ»

«Партия турмуши» журналининг 11-сони «Идеология ишини ҳозирги талаблар даражасига кўтарайлик» сарлавҳали бош мақола билан очилади.

«Улуғ Октябрь 50 йиллигига» рубрикаси остида тарих фанлари кандидати Б. Лунининнинг «Кураш ва ғалабалар йўли», И. Володиннинг «В. И. Ленин раҳбарлар тўғрисида» сарлавҳали мақолалари берилган.

Бу сонда «Хўжаликка раҳбарлик» деган рубрика остида Ўзбекистон КП Оққўрғон район комитетининг биринчи секретари С. Тоировнинг «Янги марралар эгалланди», Ўзбекистон КП Марказий Комитети қишлоқ хўжалик бўлими мудирининг ўринбосари Г. Файрушиннинг «Чорвачилик соҳасидаги энг муҳим масала», «Машинастроитель» кўп тиражли газетасининг редактори Ф. Нестеренконинг «Жаҳон стандартлари даражасида», Янгийўл колбаса маҳсулотлари экспериментал заводининг директори, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ихтирочи Н. Жумабоевнинг «Ижод, изланиш йўлидан» сарлавҳали мақолалари босилган.

Журналнинг «Пропагандист ва агитаторларга ёрдам» бўлимида Ўзбекистон ССР энергетика ва электрлаштириш министри А. Ҳамидовнинг «Республика энергетикаси янги босқичда», Ўзбекистон КП Марказий Комитети ҳузуридаги партия тарихи институтининг илмий ходими В. Кудряковнинг «Беш йилликда меҳнаткашлар фаровонлигини оширилиши» сарлавҳали мақолаларини ўқиш мумкин.

Булардан ташқари журналнинг «Ташкилий-партиявий иш», «Идеология иши ва ҳаёт», «Хат ва хабарлар», «Партия хроникаси» бўлимларида ҳам кўпгина қизиқарли материаллар бор.

ЯҲЁ ҒУЛОМОВ ИЖОДХОНАСИДА

Обидалар мафтуни

◆

Пахтанинг ватани— Ўрта Осиё

◆

Ўзбек археологларининг жаҳон фанига ҳиссаси

◆

Тарих тилга кирмоқда

Ўзбеклар орасида биринчи бўлиб археология фанида жавлон урган ва шу фан етакчиларидан бири бўлган Яҳё Ғуломов ўтмишимиз обидаларини тилга киритишда баракали меҳнат қилмоқда. 1908 йили Тошкентнинг Шайхантаҳур даҳасида туғилган Яҳё аканинг ота-онаси маърифатли кишилар эди. Онаси уйида қизлар мактаби ташкил этиб, отинлик қиларди. У онасининг қўлида саводини чиқарди, ўқиш ва ёзишни ўрганиб олди.

Революция бўрони авж олаётган қизғин кунларда 1917 йилнинг сентябрида отаси уни Хадрадаги рус-тузем мактабига ўқишга беради. Яҳё акалар оиласи Улуғ Октябрь социалистик революциясининг зафарли ғалабасини миллионлаб оддий кишилар қатори зўр хурсандчилик билан кутиб олди.

Бўлажак олим дастлаб шаҳардаги ўлка ўзбек билим юртига ўқишга киради ва уни 1926 йили тугатиб, ўрта маълумотли ўқитувчи дипломини олади. Орадан уч йил ўтгач, илмий тадқиқот институтига аспирантурага киради. Шу даврда унинг тарих соҳасида илмий тадқиқот ишлари бошланади. 1930 йили профессор Пўлат Солиев билан биргаликда Фарғона илмий экспедициясида қатнашади.

Яҳё Ғуломов бир неча йил Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Совети ҳузуридаги Тарихий ёдгорликларни текшириш ва сақлаш комитетида илмий ходим бўлиб ишлади. Мана шу йилларда археологияга бўлган қизиқиш янада кучаяди. 1933 йили профессор Е. Массон билан биргаликда Термиз районидаги археологик экспедицияда, кейинги йили А. Ю. Якубовский бошчилигидаги Қуйи Зарафшон экспедициясида қатнашди. Олим 1936 йили Хоразмда мустақил равишда археологик текширишлар олиб бора бошлади. Шундан сўнгги саккиз йил мобайнида СССР Фанлар академиясининг профессор С. П. Толстов раҳбарлигидаги археология экспедициясида бўлди.

Олимнинг илм-фан йўлидаги дастлабки изланишлари якуни ўлароқ 1943 йили Хива шаҳрининг қадим ўтмиш тарихи яратилди. Мана шу илмий иш учун унга кандидатлик илмий даражаси берилади. Шундан кейинги йилларда олим Хоразмдаги илмий ишларини давом эттириб, «Қадим замонлардан ҳозирга қадар Хоразмнинг суғориш тарихи» деган монографияни ёзиб, 1950 йили докторлик диссертациясини ёқлайди.

Олим узоқ йиллар мобайнида Самарқанд ва Бухородаги қадимги маданият ва суғориш тарихини ўргана бошлади. Бу иш катта илмий экспедицияга айланиб кетиб, олим тарихий ўтмишимизга доир катта илмий асарларни нашр эттира бошлади.

Ҳозирги вақтда Яҳё Ғуломов жаҳоншумул аҳамиятга эга бўлган Афросиёб экспедициясига ва Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ташкил этган кўпчилик экспедиция ва отрядларга илмий раҳбарлик қилмоқда.

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, республика Фанлар академиясининг академиги Яҳё Ғуломов халқимизнинг бой ўтмишини ўрганиш борасида ҳали кўп ишлар қилмоқчи. Олимнинг археология фани соҳасидаги баркамол ижодида янги муваффақиятларга эришувига тилакдошмиз.

Ушбу саҳифада Яҳё Ғуломов ижодидан лавҳалар ўқийсиз.

ОТАХОНЛАР

Россияда археология фан сифатида XVIII асрнинг ўрталаридан тараққий қила бошлади. XIX асрнинг иккинчи ярмидан, яъни Ўрта Осиё Россия томонидан забт этилганидан кейин эса бу фан Ўрта Осиёда ҳам шакллана бошлади. Россиядаги археология ишлари билан ора-сира танишиб юрган ҳарбий кишилар, зиёлилар, амалдорлар Ўрта Осиёнинг тарихий ёдгорликлари билан қизиқадилар. В. В. Григорьев, В. И. Веселовский сингари Петербург шарқшунослари бошлиқ маҳаллий археология ҳаваскорлари Ўрта Осиёнинг қадимги шаҳар харобалари, мозор қўрғонлари, алоҳида маданий ёдгорликлари ҳақида материаллар тўплашга киришдилар.

1895 йилга келиб машҳур шарқшунос тарихчи олим, академик В. В. Бартольд ташаббуси ва раҳбарлигида «Туркистон археология ҳаваскорлари тўгараги» тузилди. Тўгарак аъзолари ичида бирорта ҳам мутахассис археолог йўқ эди. XX аср бошларида ана шу ҳаваскорлардан бири — шарқшунос В. Л. Вяткин Самарқандда археология соҳасида иш бошлайди. У аввало тожик, ўзбек ва араб тилларини ўрганади. Самарқанднинг қадимги ўрни Афросиёб харобасида шуғулланиб, ундан археологик материал тўплай бошлади. 1908 йилда у машҳур Улуғбек обсерваториясининг ўрнини топишга муяссар бўлди.

В. Л. Вяткин Афросиёб тепалигида неча ўн йиллаб қазди, натижада «Афросиёб қадимги Самарқанддир» номли қимматли асарини ёзди.

Ўзбекистон, умуман Ўрта Осиё археологиясига бебаҳо ҳисса қўшган йирик олимлардан яна бири — СССР Фанлар академиясининг корреспондент аъзоси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби профессор С. П. Толстовдир. У Ўзбекистон ва Ўрта Осиё археологиясини назарий томондан ишлаб чиқишда, ибтидоий даврлардан тортиб яқин асрларгача бўлган моддий-маданий ёдгорликларни тарихий даврлашда, айниқса, Ўрта Осиёда қулдорлик даври ёдгорликларини бошқа формациялардан ажратиб беришда устозлик вазифасини ўтади.

С. П. Толстов раҳбарлиги остидаги Хоразм археология экспедицияси 1937 йилдан ҳозиргача Амударё ва Сирдарёнинг қуйи оқимлари зонасида ишлаб келяпти. С. П. Толстов Ўрта Осиё археологиясини текширувчилар учун маслаҳатчи ҳамда жуда кўп илмий кадрларнинг устози ҳисобланади.

Ўзбекистон ва Ўрта Осиё археологиясининг отахони СССР Фанлар академиясининг корреспондент аъзоси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби профессор А. Ю. Якубовский 1934 йилда Ўзбекистонда Зарафшон археологик экспедициясига раҳбарлик қилиб, Бухоро ва Самарқандда жиддий археологик ишларни бошлаб берди.

Улуғ Ватан урушидан кейин Тожикистон археология экспедициясининг бошида туриб Панжикентнинг машҳур сермазмун девор расмлари ва ҳайкалларини очишда, Ўрта Осиё жанубидаги мамлакатларнинг, Суғднинг илк феодализм даврига доир маданиятини, шаҳарларини ўрганишда Ўзбекистон ССРнинг фундаментал тарихини ишлаб чиқишда ҳамда Ўзбекистон ва Тожикистон учун шарқшунос, археолог кадрлар тайёрлаб беришда А. Ю. Якубовскийнинг унутилмас хизмати бор.

Тарих фанлари доктори, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби В. А. Шишкин 1925 йилдан бери Ўзбекистонда яшаб, археологик текширишлар қозонида қайнаб етишди. У Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг археология секторига раҳбарлик қилди. Афросиёбда, Термизда, Бухоро областида, Фарғона, Тошкент областлари, Каттақўрғон, Жарқўрғон районларида археологик ишлар олиб бориб, ном чиқарган бу олим мамлакатимиз олимлари ўртасида жуда катта ҳурматга сазовордир. Шишкин Бухоронинг ғарбидаги чўлларда текшириш ишлари олиб бориб, қадимги Бухоро ҳукмдорларининг пойтахтдан ташқаридаги қароргоҳи «Раъфандун» саройи вайроналарини топди. Бу сарой ўзининг афсонавий рангбаранг девор суратлари, мазмунли айвон, тоқ ва равоқлари билан жаҳон фани оламига араблargача бўлган Ўзбекистон маданиятининг ажойиб намуналарини намойиш қилди.

Туркманистон Фанлар академиясининг академиги профессор Массон ўзининг археология соҳасидаги кўп йиллик ишлари билан машҳур. У Ўзбекистонда Термиз археология экспедициясида, Туркманистонда Жанубий Туркманистон экспедициясига раҳбарлик қилди.

Ўзбекистонни археологик жиҳатдан ўрганишда катта ҳисса қўшган москвалик ва ленинградлик машҳур археологларни — профессор К. А. Тревер, А. П. Окладников, М. М. Герасимов, М. П. Грязнов, П. О. Борисковский, Б. А. Латинин, марҳум А. Н. Бернштамларнинг номини ҳурмат билан тилга оламиз.

АСРЛАР ҲИКОЯСИ

АРХЕОЛОГИЯ — тарихшунослигининг катта фактик материал базасидир: шу база бўлмаганидан ўрта асрларда тарихчилигимиз пайғамбарлар ва подшолар тарихига айланиб, мамлакат ишлаб чиқариш кучлари ва иқтисодий, ижтимоий тараққиёти масалалари иккинчи даражага тушириб қўйилган эди.

Геология, палеонтология, археология ва палеантропология фанларининг ҳамкорликда аниқлашича кўра, ер юзида одамзоднинг курол ишлаб ва уни ишлатиб, ҳайвонот оламидан ажралиб, одам қиёфасига кира бошлаганига бир миллион йилча бўлибди. Шундай узун тарихимизнинг фақат охирги 2500 йили давомида ёзма тарих бор, ундан нариги бутун узун тарихни фақат археология ёритиб беради.

Бундан қирқ-эллик минг йиллар бурун Улуғ Муз даври тамом бўлиб, [illegible] ғорларни тарк этиб, [illegible] чиқади. [illegible]

Бу янги босқичда ибтидоий одам инсон қиёфасига кирди. [illegible] 1962 йилда Самарқанд шаҳри ичидан топилди. [illegible]

Узоқ тарихимизнинг навбатдаги этапи — янги тош даври 6000—5000 йиллар бурун [illegible] 1940 йилда Жанубий Қорақалпоғистонда [illegible] С. П. Толстов [illegible] ла сувли тўқайларда ўсадиган торанғил (патта) дарахти хода ва ходачалардан қурилиб, қамиш билан ёпилган. Булар куйиб кўмирга айланганича чиримай сақланган.

Чайлада балиқ суякларининг кўплиги ўша даврдаги кишилар овчи-балиқчи кавмидан бўлганлигини [illegible]

Фарғона водийсидаги [illegible]

Замонлар ўтиши билан [illegible] металл [illegible]

Бу қишлоқлар [illegible] 3500 йиллар бурун [illegible]

Ўша даврда Фарғона водийсидаги Чуст ва Ойим районларида [illegible]

Аҳоли қўлидаги мавжуд запас — тирик мол ғалла бойлик ҳисобланиб, четдан ўлжа излаб келувчиларга қарши бундай мустаҳкам истеҳкомларни барпо қилиш ўз-ўзидан келиб чиққан тарихий зарурат эди.

Бу даврда оилада отанинг патриархал ҳукмронлигига асосланган уруғлар, уларни ҳарбий асосда бирлаштирган қабилалар, иттифоқлар вужудга келган. Оташпарастлик асосидаги зардуштизм динининг эътиқод ва шариатини акс эттирган муқаддас Овесто китоби ихтиро қилиниб, биринчи марта ўша асарда Ўрта Осиёнинг обод воҳалари — Хоразм, Суғд, Марв ва бошқалар тилга олинади. Овесто китоби бир неча минг кийик терисига ёзилган ҳолда қадимги Эрон подшолари хазиналарида сақланар эди. Искандар Зулқарнайн уни ёндириб юборган. Бу манбадан ташқари, 2500 йиллар бурун қадимги Эрон подшоларининг расмий зафар лавҳаларида, қадимги юнон тарихчилари Хекатай, Геродот, Ктеси ва бошқаларнинг асарларида Ўрта Осиёдаги ўлкалар ва улардаги халқларнинг номлари, уларнинг Эрон давлати билан муносабатлари ҳақида маълумотлар бор.

Эрамиздан аввалги IV асрларга келиб Ўрта Осиё ҳақидаги қадимги маълумотларга анча равшанлик киритилди. Эрамиз бошланишига яқин қадимги Шарқ солномалари ҳам Ўрта Осиё ҳақида яхшигина маълумотлар бера бошлаган. Бироқ бевосита ўзимизда тарихий асарлар то эрамизнинг X асрига қадар ёзилмаган. Лекин бундан, Ўрта Осиё халқларида маҳаллий ёзув ҳамда ёзма ёдгорликлар бўлмаган, деган хулосага келишга асос йўқ. Чунки кейинги 25 йил ичида бундай маҳаллий ёзма ёдгорликлар археологик қазилмаларда кўплаб топилди. Археологик қазилмаларнинг аниқлашига кўра, бу қадимги ёзувлар Ўрта Осиёда то VIII асрда араблар ёзуви тарқалгунга қадар тараққий қилиб келган.

Эрамизнинг VII асрида Ўрта Осиё ҳақида ёзган Шарқ манбаларида «бу ерларнинг халқлари болалари 5 ёшга кириши билан уни ўқишга берадилар, хат-саводи бир оз чиққач, ўқишдан олиб савдо ишига ўргатадилар» дейилади.

Археологик қазилмаларнинг ажойиб натижалари шунча узоқ тарихимиздаги ёзув маданиятини очиб бермаганида мавжуд ёзма тарихлардан бу тўғрида маълумот топа олмас эдик. Машҳур Абу Райҳон ал Беруний «араблар Ўрта Осиёни истило қилганларидан сўнг маҳаллий маданият асарларини, унинг билимдон кишиларини гўё қадимги оташпарастлик қолдиқлари деб майдондан йўқотдилар» деб ёзади. Шу муносабат билан кўп ёзма ёдгорликлар, архивлар йўқ қилиб юборилган бўлишига шубҳа бўлиши мумкин эмас.

Археология қадимги шаҳарларнинг майдонга келиши ҳақида, уларнинг тараққиёт йўллари тўғрисида бой материал тўплади. Бу фан айниқса активлашиб кетди. У ҳозир мамлакатимиз узоқ тарихий даврларидаги ижтимоий, сиёсий, иқтисодий ва маданий руҳсорини сидиргасига очиб беряпти.

Мисол учун X аср тарихчи ва географлари VIII асрда халқ 49 йил ҳашар қилиб, Бухоро воҳасининг атрофига узун девор қурганлигини айтадилар. Археологларимиз бир неча йил давомида бу деворнинг изларини топиб, унинг узунлиги 360 километрдан ортиқ эканини аниқлаш баробарида уни картага тушириб, дарвоза ўрнчларини, истеҳком иншоотларини, қурилиш техникасини аниқлаб чиқдилар. Шу билан бирга бундай деворлар фақат Бухоро вилояти теварагида эмас, балки Самарқанд, Жиззах, Зомин, Фарғона, Тошкент, Нурота, Шаҳрисабз воҳаларини ҳам ўраб олгани, улар Бухородан тортиб Чотқол тоғларигача бир истеҳком системаси ҳолига келтирилганини аниқладилар.

Археология қазилмалари шаҳар ва қишлоқларнинг қатламларини худди китоб варақлагандек очиб, уларда ишлаб чиқариш процессларининг ривожини, металчилик, шишачилик, тўқимачилик, пул ясаш устахоналари ва бошқа касбларнинг даврма-давр тараққий қилишини, қадимги ковлар ичига кириб, улардаги қора чироқ, коса, товоқ ва бошқа асбоб парчалари, кончилар йўқотиб қўйган танга пуллар ва бошқаларга қараб, улар қайси замонда ишлатилганини аниқлаб беришга киришдилар.

Нурота тоғлари орасидаги Гузбинсой юқорисида қадимги ғорларни қидириб юрган археологлар, ўша ерда булоқ бошида ётган оғир тегирмон тошини кўриш билан, шу яқинда бир тилла кони борлигини ва у ўрта асрларда топилганлигини аниқладилар. Чунки, бундай оғир тегирмон тоши оқар сув йўқ жойда фақат олтин аралаш кварц тошини ёки рудани майдалаш учунгина даркор бўлади. Сойнинг юқори қисмида ғорга яқин жойда сунъий равишда қулатилган тош уюмлари бу тахминни тасдиқлади. Орадан икки йил ўтмай бу сойда тилла кончилар отряди иш бошлаб юборди.

Шундай қилиб Ўзбекистон археология фани жуда ёш фан бўлишига қарамай, марксистик метод билан қуролланганлиги туфайли совет тарихшунослигининг жанговар отрядига айланиб, замонлар қатлами остида ётган ёзма ёдгорликларни юзага олиб чиқди. Бу фан тарихимизнинг ҳамма даврларига мисли кўрилмаган тезлик билан равшанлик ва бойлик киритмоқда. Ўзбекистонда археология фанининг равнақи учун бутун шароитлар мавжуд ва у тарихчилигимизга катта ваъдалар қила олади.

ЁН ДАФТАРДАН

⊙ Археологик қазилмалар бамисоли жарроҳнинг операциясига ўхшайди.

⊙ Тарихнинг ҳар бир босқичидаги жамият турмушининг излари ўзича бир ҳаёт организми бўлиб кўринади.

⊙ Табиат ва жамият тараққиёти қонунларини кишилар онгига уқтириш учун фан ожизлик қилган замонларда диний догмалар одамлар онгига ҳокимлик қилди. Лекин ҳар бир тарихий босқичда фалсафа фани ва табиатшунослик оёққа турар-турмас, жамият тарихида сарбадорлар ҳаракати сингари олам жамият тараққиёти қонунларида ҳам рационалистик курашлар рўй берганини кўрамиз. Умар Ҳайём, Носир Хисрав, Абурайҳон Беруний, Ибн Сино, Ибн Муқаффа, Мансур Халлож, Галилей, Ньютон, Ломоносов ва бошқалар омманинг догмалар аллалаб кетган кўзини очишга, халқни фикр, қалб озодлиги каби таълимотлардан баҳраманд қилишга хизмат қилдилар.

⊙ «Эрон» ва «Турон» сўзлари — қадимги сўзлар. Улар Амударёнинг ўнг ва чап томонидаги ўлкаларга нисбатан қадимги эрончада «бу тараф», яъни Амунинг жануб тарафи «Эрон» ва у тараф, яъни Амунинг шимол тарафи «Турон» деб келинган. VII асрда араблар Ўрта Осиёга Эрондан ўтиб келди, шунинг учун «Турон» сўзи ўрнига улар арабча унинг таржимаси мазмунидаги «Мовароуннаҳр» (дарёнинг у тарафи) деб ном бердилар. Бора-бора Амунинг жануби деган бу географик исм давлат номига айланиб кетди. Ўрта Осиёни эса «Турон» яъни «ул тараф» деб аталган.

⊙ Амударё ва Сирдарё номларининг келиб чиқиши кўпчиликни қизиқтирса керак. Амударё деб аталишининг сабаби шуки, Марв шаҳри орқали Хуросон томондан келиб, Бухорога ўтиладиган асосий гузар (кечув) эски Чоржўй ўрнидаги Амуя шаҳри ёнида эди. Шунинг учун шу шаҳар номига боғлаб, дарёни «Амуя дарёси» деб атаб юборганлар.

Сирдарё деб аталишининг сабаби — қадимда Қирғизистон тупроғида яшайдиган туркий қабилалардан бирининг номи Сир эди. Шу муносабат билан улар мамлакатидан чиқиб келадиган дарёга «Сир дарёси» номи қўйилган бўлишида шубҳа йўқ.

ПАХТАНИНГ ЁШИ

Археология қадим обод бўлиб, кейинчалик чўлга айланиб қолган жойларда самарали ишлар қиляпти. Бунақа ерлар мамлакатимизнинг деярли ҳамма қисмида бўлиб, катта майдонларни эгаллаб ётибди. Уларни қадимги суғорилган ерлар деб номлашади.

Эрамизнинг VIII-IX асрларида Бухоро воҳасининг атрофи 360 километрли «кампир девор» билан ўраб олинган. X аср бошларида феодализм хўжалигида юз берган кўтарилиш ва сомонийлар давлати чегараларининг кенгайиши натижасида деворнинг аҳамияти қолмай, баъзи ерларда унга раҳналар солиб ариқ ўтказганлар.

XII асрда, айниқса Чингизхон истилосидан кейин воҳа борган сари торайиб, кейинги амирлар замонида «кампир девор»нинг ичида чўлга айланиб қолган ерларнинг майдони кенгайиб боради. XIX асрнинг охирида Бухоро тарихини ёзган машҳур Аҳмад Дониш «Ҳозирги Бухоро ерларини шундай харобликка олиб келдиларки, Бухоро атрофида Ғиждувондан бўлак обод қишлоқ қолмади», деб ёзади.

Бизнинг замонимизда Аму сувларининг жиловланиши билан Бухоро ерлари мислсиз кенгайиб, ободонлашиб боряпти. Бу борада археологларимиз фақат Бухоро ерларини эмас, балки Қарши чўллари этакларини ҳам синчиклаб ўрганиб чиқдилар.

Бундан тахминан минг йил аввал Ўзбекистон территориясида сойлар суви бўғилиб, мустаҳкам тоштўғонлар бунёдга келтирилган. Деҳқонлар ундан сувни расомади билан тақсимлаш, чўллардаги катта майдонларни йил бўйи сув билан таъминлаш йўлини топганлар. Булардан Фориш районида X асрда қурилган тошбанд ҳозир ҳам бутун сақланган.

Археологларимиз мана шу сув омборлари ва уларнинг ўз замонасидаги хизматига доир тарихий манбаларни ўрганиб, тошлар орасига ишлатилган материалларни, бандларнинг чертёжи ва қайта тикланган расмларини архитекторлар ва сув иншоотлари билан шуғулланувчи мутахассисларга тақдим қилдилар.

Республикамизнинг асосий бойлиги бўлмиш пахта жуда қадим замонлардан бери дунё халқларини кийинтириб келаётган ажойиб экиндир. Пахтадек муҳим экин—«оқ олтин»ни мамлакатимизда ўстириш тарихи ҳаммани қизиқтиради. Шу қизиқиш орқасида академик В. Бартольд мавжуд араб, форс, византия ва хитой ёзма манбаларини қараб чиқиб, бу масалани бир даража ёритди.

Бизга шу нарса ҳам маълумки, араб халифалиги Ўрта Осиёни босиб олганидан кейин ёзилган тарихий асарларда, айниқса Муҳаммад Наршохий (X аср)нинг Бухоро тарихи китобида айтилишича, Бухоро ва бошқа қўшни жойларда ипак ва кўпинча пахта ипидан кийимлик тўқийдиган корхоналар кўп бўлган.

Ўша замонларда ёзилган баъзи тарихий асарларда айтилишича, 750-йилларда Ўрта Осиёнинг қоғоз ишлайдиган корхоналари ва улар чиқарган маҳсулотлар араб халифалигининг марказий қисмларида мақтовли бўлган.

Пахтадан тўқималар, қоғозлар ишлаш шунчалик қадим замонда кенг тараққий қилиб кетганига кўра пахтанинг VI асрдагина расм бўлгани тарихчилар ўртасида шубҳа туғдира бошлади. Бундан ўн йилча муқаддам тарих фанлари кандидати В. Спришевский Наманган атрофидаги тоғларда тошдан ясалган гумбаз мозор «муғхона»ларни очиб текшириб юрганда III—IV асрларга доир шундай муғхоналарнинг биридан бир тутам пахта ипини топди. Бу ип ёғоч найча ичида бўлгани учун чиримай қолган. Бу намунанинг топилиши билан бизда пахтачилик тарихини 200-300 йил олдинги замонга суришга тўғри келди.

1965 йилнинг октябрь ойида Фарғона областининг Қува районида ишлаб турган археология отрядимиз Қувага яқин Чилламозор деган қадимги бир тепани қовлашга киришди. Тепа эрамиздан сал олдин, яъни ундан 200 йиллар бурун хароб бўлиб қолган бир қалъанинг вайронасидан иборат. Қазишда маълум бўлишича, бу қалъа душман ҳужумига учраб, куйдирилган. Уйларнинг деворлари ўтда қизариб кетган. Ерда ўша даврга доир сопол идиш синиқлари, тошдан ясалган тегирмон ва бошқа буюмлар қатори бир тутам пахта чигити билан аралаш ҳолда топилди. Пахта ҳам, чигит ҳам куйиб кўмирга айланган ва шу сабабли чиримай сақланган. Бу ноёб ёдгорлик махсус лабораторияларда текширилиб, аниқланганда, у ҳозирги пахта эмас, балки илгари «ғўза» деб аталиб келган қадимги жайдари пахта нави экан. Бу хил пахта олимларимиз орасида «Осиё ғўзаси» ёки «Ҳиндистон ғўзаси» деб аталиб келмоқда.

Мазкур археологик текшириш Фарғона водийсида пахта экини эрамиз бошланишидан олдин ҳам мавжуд эканини кўрсатади.

Археология ҳозир барча ижтимоий ва техник фанлар билан ҳамкорлик қилмоқда. Шишаларнинг, қадимги иншоот материалларининг даври аниқланганлиги химия фани тарихи учун материал берса, полеоантропология, палеоботаника, геология, тупроқшунослик, тилшунослик, санъатшунослик ва бошқа фанлар ҳам археология фани аниқлаб берган моддий маданият едгорликларидан кенг фойдаланяпти.

ИСТИҚБОЛ ЭГАЛАРИ

Ўттизинчи йилларда Москва ва ленинградлик археологлардан Г. В. Григорьев, А. Н. Бернштам, Б. А. Латинин, А. Ю. Якубовский, С. П. Толстов, А. И. Тереножкин ва бошқалар Ўрта Осиёнинг турли районларида иш бошлаб, маҳаллий кадрларга кўп нарсаларни ўргатдилар.

Улуғ Ватан уруши йилларида москвалик, ленинградлик академиклар, профессорлар бир неча йил Тошкентда яшадилар. Ана шу пайтда СССР Фанлар академиясининг Ўзбекистон филиали, сўнгра Ўзбекистон Фанлар академияси археологик фикрларнинг марказига айланиб, Ўзбекистон шароитида археология ишлари методикаси ва Ўзбекистонни археологик ўрганиш режалари муҳокама қилина бошланди.

Профессор С. П. Толстов раҳбарлигидаги Хоразм археология экспедицияси, профессор А. Н. Бернштам раҳбарлигидаги Тяньшань — Фарғона ва профессор А. Ю. Якубовский раҳбарлигидаги Тожикистон археология экспедициялари ўзбек, тожик, туркман, қирғиз ва бошқа миллат археологлари учун катта мактаб ролини ўтади. 1930 йилларгача Ўзбекистонда ибтидоий тарихни ўрганиш бўйича қўлда ҳеч нарса бўлмаганидек, маҳаллий мутахассисларимиз ҳам йўқ эди. Археология фани материалларидан халқ хўжалиги тараққиёти йўлида фойдаланишга бўлган интилиш ҳам, ақалли ишни шу томонга буриш хусусидаги фикр ва тажрибалар ҳам йўқ эди.

«Ўзбекистон ССР тарихи» номли йирик асарни яратишимизда Москва, Ленинград олимлари чиндан ҳам раҳбарлик ва ҳамкорлик хизматини ўтадилар. Шу билан бирга, уруш йиларида ишлаб чиқилган режалар асосида Ўзбекистон территориясидаги археология ёдгорликларини кенг ва чуқур ўрганиш бошлаб юборилди. Бироқ, ўша пайтда кўлами тобора кенгайиб бораётган ишга жавоб бероладиган пухта кадрларимиз кам эди. Шунинг учун Москва ва Ленинград илмий институтлари ёрдами билан қатор ёш тарихчиларни атоқли мутахассислар қўлига шогирдликка бердик. Улар, бириичидан, у ердаги бақувват археологлар доирасига тушиб таълим олсалар, иккинчидан, ўз устозлари билан биргаликда Сибирь, Воронеж области, Болтиқ бўйи ва Ўрта Осиёда катта археологик қазишмаларда қатнашиб, чиниқдилар.

Жаҳон тош даври археологиясининг йирик мутахассисларидан, профессор П. О. Борисковский ўз шогирди Мирвоҳид Қосимовнинг Ўзбекистонда тош даври корхоналарига оид илмий темасига лойиқ материални у билан биргаликда кўриб чиқиш учун Ўзбекистонга икки марта келди, тоғ ва чўлларни у билан пиёда кезиб чиқди.

Машҳур профессор М. М. Герасимов Москвадаги зарур ишларини вақтинча бўлса ҳам тўхтатиб, шогирди Р. Сулаймонов томонидан қазила бошлаган Обираҳмат ғорига келди ва уни ишга ўргатди, бутун жараён илмий асосда ўтказишни таъминлашда яқиндан ёрдам берди. Бундай олижанобликдан биргина Сулаймонов эмас, жуда кўп илмий ходимларимиз ҳам баҳраманд бўлдилар.

Хуллас, **археолог кадрлар етиштириш масаласи аввалроқ вужудга келган илмий алоқалар билан чамбарчас боғланиб кетди.** Энди ибтидоий даврлар ҳамда қадимги чақа ва тангаларни текшириш, қадимги ёзувларни ўқиш бўйича пухта мутахассислар етишиб чиқди. Ҳозир ҳар бир аспирантнинг археологиядан олган илмий темаси фақат ўша иш бўйича раҳбарлик қилаётган кишинигина қизиқтириб қолмай, балки у кенг илмий муҳокамалар доирасига кириб кетмоқда. **Эндиликда Ўзбекистондаги ҳар бир катта-кичик археологик нуқта жаҳон фанига маълум ҳисса бўлиб қўшилмоқда.** Чуст районидаги Бувона мозор деган пастқам бир жой ҳақида Мексика матбуоти мақола босганлиги ёки чўлдаги «Работи Малик»нинг сурати япон археологик журналида нашр қилингани ҳам бежиз эмас, албатта. Археологик иш миқёси шу даража кенгаймоқдаки, уларнинг натижаларини нашр қилиб улгуриш қийин бўляпти. Ҳозирги кунда Амударё, Сирдарё этаклари ва уларнинг оралиғидаги чўл ва воҳаларда профессор С. П. Толстов бошлиқ Хоразм археология ва этнография экспедицияси, Бухоро воҳаси ва унинг атрофидаги чўлларда бизнинг Моҳондарё археология отрядимиз, Афросиёб харобаси ва унинг атрофида Самарқанд археология отряди, Тошкент областининг Бўстонлиқ участкасида ва Оҳангарон районида учта алоҳида отряд ва шунга ўхшаш яна бошқа жуда кўплаб экспедициялар Туркманистон, Тожикистон, Қирғизистон, Қозоғистон территорияларида ҳам муваффақиятли иш олиб бормоқда.

Етук устозлар қўлида мактаб кўриб чиққан, фан истиқболининг ҳақиқий эгалари бўлган ёш археологлар тобора бу экспедиция ва отрядларнинг асосини ташкил этиб бормоқдалар. Бу — яқин келажакда мамлакатимиз тарихининг янги далил ва исботлар билан бойишидан далолат берадиган ҳодисадир.

МОСКВА ОСТОНАЛАРИДА ФАШИСТ ҚЎШИНЛАРИНИНГ ТОР-МОР ЭТИЛГАНИГА 25 ЙИЛ ТЎЛИШИ ОЛДИДАН

ЖАСОРАТ МАЙДОНИ

Дубосеково бекати... Бу номни эшитганда мамлакатимиз кишиларининг ҳар бири тўлқинланиб кетмай иложи йўқ. Болалар у ҳақда мактаб хрестоматияларида ўқийдилар, катталар эса шу кичик совет тупроғининг миллионлар тилида тушиб кетганини ҳали-ҳали эслашади. Худди мана шу Дубосеково бекатида 1941 йили ёш-ёш йигитлардан иборат бўлган 28 гвардиячи-панфиловчи душманнинг 50 та танки билан тенгсиз жанг олиб борган эди. Мана шу қаҳрамонлар ҳақида бир пайтлар биринчи марта мен мақола ёзганим билан фахрланаман. Тез кунда бу қаҳрамонлик бутун дунёга ёйилди. Дубосеково разъезди Улуғ Ватан уруши тарихига абадий битилиб қолди.

Совет ҳарбий шон-шуҳратини оламга ёйган бу муқаддас тупроқда мен бир неча марта бўлганман...

—Неча кун эди. Хазонрезлик. Календарь варақлари ҳам бирин-кетин «йўқола бошлади»...

Немис бош штабининг планига мувофиқ, Германия Россия устидан «кишки компанияси»гача ғалаба қозониши керак эди. Вақт ўтаверди. Саргайган барглар қорайиб, қуриб кетди. Охири қор остида қолиб ерга сингиб бошлади:

Политрук Василий Клочков 13 ноябрда Оршада нима бўлаётганини билмаган эди, албатта. Лекин худди шу куни Клочков снарядлар ёмғири остида жангчиларга қуйидаги буйруқни берди: «Бир қадам ҳам орқага чекинмаймиз!»

Эрталаб Витебск шоссесидан ярим харобага айланган белорус шаҳарчасига эс-эсчилар ўта бошладилар. Яқиндаги аэродромга кирувчи самолётлар ҳимояси остида «Юнкерс-58» келиб қўнди. Кейин у ердан бронеавилар Оршага қараб йўлга тушдилар. Немис армияларининг қўмондонлари йиғилиб, кенгаш ўтказаётган бинони эс-эсчилар уч қатор бўлиб ўраб олдилар. Ўрта миёна залда фельдмаршаллар ва генераллар аста-секин гаплашишарди. Бир-бирларига эҳтиёткорлик билан лукма ташлашарди:

—Ҳозирги вазиятда... Москва...

—Балки вақтинча ҳимояга ўтсакмикин...

—Масалан, қирқ иккинчи йилнинг баҳоригача...

—Генерал, балки сиз тўғри гапираётгандирсиз...

Шу пайт хонага Гитлер кириб, ҳарита ёнидаги стол олдида тўхтайди. Ўтирмасдан гапира бошлайди. У қисқа-қисқа, тайинсиз, сирли гапирарди:

— Тарих йўллари. Тақдир тақозо қилган улуғ юриш Янги Германиянинг тақдири... Ҳозир фол очиб ўтириш пайти эмас.—Мана шу ҳовуримиздаги сўзлардан кейин у қуйидаги жумлани аниқ гапира бошлади:—Москвани қўлга олиш керак, шундан кейин у ер юзидан супуриб ташланади!

Немис мансабдорлари, хусусан Фабиан фон Шлабрендорф эсдаликларидан бизга маълумки, бу кенгашда Гитлер ўзининг юқоридаги қарорини ҳарбий-стратегик шароитга асосланиб эмас, балки сиёсий нуқтаи назарга асосланиб ўртага ташлаган эди. У ҳужумни тўхтатиш билан рейх ўртасида зиддиятлар келиб чиқишидан ва халқаро ҳаётда қийинчиликлар туғилиб қолишидан қўрққан эди.

...Юқоридаги гапларни терлаб-пишиб айтгач, Гитлер ўрнига ўтирди.

—Генераллар-чи? Улар нималарни ўйлай бошлашди?

Сочи калта қирқилган қуруқлик кучлари қўмондони Браухич, бош штаб бошлиғи генерал Гальдер, «Марказ» гуруҳининг қўмондони фон Бок ва бошқа беклар фюрернинг фикрини дарров тасдиқлашди.

Гитлер стул суянчиғига ўзини ташлаб, ҳаёлчанлик билан бундай деди:

—Ҳозир Москва турган жойда кейин каттакон кўл бўлади. Ана шу кўлнинг шов-шувини эшитиб турибман. Бу дунё тўпатганим рус пойтахтининг номи ўчиб кетади. Тотт буни тезликда амалга оширади... Лекин уни биринчи галда яксон қилиш керак. Бу қўлларингдан келади. Қўшинлар ва аҳолининг ҳар қандай таслим бўлиши ҳам инобатга олинмайди. Ҳаммаси ер қаърига кетади.

...Урушнинг 147-кунида душман Москвага қарши иккинчи бош ҳужумини уюштирди. Гальдер бу операцияни «Тайфун» деб номлади. 1940 йилнинг кўкламида Францияга қарши ҳамма фронтда (денгиздан тортиб Седангача) 10-11 бронетанк дивизиялари ташланганда, бунчалик кўп куч бир ерга тўпланганидан бутун дунё даҳшатга тушган эди. Фақат Москванинг ўзига эса бутун Францияга юборилган бронетанк бўлинмаларидан кўпроқ куч ташланди.

Гитлер қўшинларга буйруқ бериб, бу—катта юришнинг охирги «ҳал қилувчи» қисми эканлигини эълон қилди. «Қақшатқич ва узил-кесил зарба бериб, душманни қишнинг бошланишигача янчиб ташлашга қудратимиз етади», дейилган эди буйруқда.

16 ноябрь. Кучли танк қўшинлари бизнинг Ғарб фронтимизнинг ўнг қанотига қуюндай ташлана бошлади. Туланинг жануби-шарқида эса душманнинг иккинчи танк армияси қутуриб ҳужум қила бошлади. Марказда эса унинг энг кучли қисми—4-армия ҳаракатга ўтди.

Пойтахтнинг шимоли-ғарбида гитлерчилар ҳозир москваликлар чўмилишга борадиган Москва-Волга каналига чиқдилар ва уни Яхроми районида кечиб ўтдилар. Тулани айланиб ўтиб, Каширага яқинлаша бошладилар. «Правда» газетаси бошқа жойга кўчгандан кейин сал вақт ўтмай, редактор менга Москвани ҳимоя қилаётган дивизиялардан кунда келадиган хабарлардан бирини берди. У тўрт сатрдан иборат эди. Унда политрук Диев раҳбарлигидаги жангчилар 50 та танкнинг ҳужумини қайтарганлиги айтилган эди. Аммо жангчиларнинг номи, жанг бўлган жойлар ҳақида ҳеч нарса айтилмаган эди. Фақат политрукнинг фамилияси, Дубосеково разъездигина тилга олинган эди, холос.

Мен ўша заҳотиёқ ўтириб бош мақола ёздим. Унга «28 ботирнинг васияти» деб ном қўйдим.

Ўқувчи бу мақолани қуйида ўқиб кўриши мумкин. Мақола яхши ёзилган, деб айтолмайман, албатта. Лекин энг муҳими—мана шу мақолада 28 панфиловчи ботирнинг жасорати биринчи марта қаламга олинган эди. У жангдан йигирма кун кейин 28 ноябрда «Красная Звезда» газетасида босилган эди. Мана, ўша бош мақола:

«Москванинг тақдири ҳал қилинаётган, душман таъқиби айниқса кучаётган оғир кунларда Қизил Армия жангчилари ҳаёти ва курашининг асосий моҳияти—ҳар қандай қилиб бўлса ҳам душманни тўхтатиш, немисларнинг йўлини кесиб қўйишдан иборатдир. Бир қадам ҳам орқага чекинмаймиз!—бизнинг олий қонунимиз мана шу. Ғалаба ёки ўлим!—бизнинг жанговар шиоримиз мана шу.

Шу шиор кишиларимизнинг иродасига сингган жойда, жангчиларимиз охирги томчи қонлари қолгунча Москвани ҳимоя қилаётган жойда, ўз тупроғининг ҳар қаричи учун курашаётган ё шу йўлда жон фидо қилаётган жойда—немислар бир қадам ҳам олға силжиёлмайдилар.

Бундан бир неча кун олдин Москва остонасидаги генерал Панфилов дивизиясининг 29 гвардиячиси ҳимоя қилиб турган ерга душманнинг 50 дан ортиқ танки ҳужум қилди. Фашист танклари жангчиларимиз бекиниб олган окопларга бостириб кела бошлади.

Қаршилик кўрсатиш бефойдадек кўринди. 50 та пўлат «маҳлуқ» 29 кишига қарши бостириб келарди! Бундай тенгсиз жанг ҳеч қачон бирон бир урушда содир бўлмаган бўлса керак! Лекин совет жангчилари мардона жангга кирдилар. Улар иккиланмадилар. чекинмадилар. Улар ўзларига қатъият билан: «Орқамизда йўл йўқ», дейишди.

29 кишидан фақат биттасигина қўрқоқлик қилди. Немислар, енгилгина ғалаба қилдик деб ўйлаб, гвардиячиларга «таслим бўлинглар» деганларида, фақат битта кишигина қўлини кўтарди. Ўша заҳотиёқ бир неча гвардиячи команда берилмаса ҳам қўрқоқ ва сотқинга қарата бир пайтнинг ўзида ўқ узадилар. Бу—хоинга нисбатан Ватаннинг чиқарган ҳукми эди. Бу—28 қаҳрамон шаънига доғ туширмоқчи бўлган ватанфурушга гвардиячиларнинг берган қаттиқ жазоси эди.

Кейин политрук Диевнинг босиқ овози эшитилди: «Бир қадам ҳам орқага чекинмаймиз!» Киши ақли бовар қилмайдиган жанг бошланди. Жасур йигитларимиз танкка қарши қуролларни ишга солиб, пўлат «маҳлуқ»ларни ёндира бошладилар, уларга ёнилғи солинган шишаларни ирғита бошладилар.

Шу аснода мана шу саноқли қаҳрамонларимиз ёлғиз эмасдилар. Ўз мустақиллигини кўкрак кериб ҳимоя қилган ўтмишдошларимиз уларнинг руҳини кўтарган эди. Улар билан рус гвардиясининг қаҳрамонона ғалабалари бирга эди. Бу ғалаба ҳақида фельдмаршал Салтиков пруссляр билан бўлган етти йиллик уруш ҳақида Петербургга юборган хабаридаёқ қуйидагиларни маълум қилган эди. «Россия гвардиячиларига келсак, айтишим мумкинки, уларга қарши ҳеч ким бардош беролмайди, уларнинг ўзи эса арслонларга ўхшаб ўз ожизликларидан ҳазар қиладилар». Улар билан Қизил Армиянинг шон-шавкати бирга эди, уларга жанговар дақиқаларда ғолиб байроғимиз мададкор бўлди. Уларнинг юрагида душман билан аёвсиз курашишга чақираётган халқнинг иродаси туғён урарди.

Қаҳрамонлар бирин-кетин сафдан чиқа бошладилар, лекин ўлим чангал солаётган охирги оғир дақиқаларда ҳам улар сўнгги кучларини ишга солиб, душманга зарба бера бошладилар. 18 та танк жанг майдонида илма-тешик қилинди. Кураш 4 соатдан ошиқ давом этди, лекин фашистларнинг пўлат «панжаси» гвардиячилар ҳимоя қилаётган чегарани ёриб ўтолмади. Охири ўқ-дори запаслари тугади, танкка қарши отувчи қуроллар ҳам жим бўлиб қолди. Гранаталар ҳам тугади.

Фашист машиналари окопларга яқинлашиб кела бошлади. Немислар танклардан чиқиб, жон сақлаб қолган қаҳрамонларни тириклай қўлга туширмоқчи бўлдилар. Лекин совет жангчисининг иродаси бекиёс! Политрук Диев ўз атрофида қолган ўртоқларини йиғиб, ўзларига азалдан маълум «Гвардия ўлади-ю, аммо таслим бўлмайди», деган шиор билан жангни давом эттиришди. Уларнинг ҳаммаси—28 киши ўз жонини фидо қилди. Улар дунёдан кўз юмдилар, лекин душманни ўтказмадилар! Шу пайт бизнинг полкимиз етиб келди ва душманнинг танк қўшинлари ҳужуми тўхтатилди.

Биз ўлим олдида қаҳрамонлар нима ҳақда ўйлаганларини билмаймиз, аммо улар ўз жасоратлари ва қўрқмасликлари билан биз тирикларга васият қолдириб кетдилар. «Биз ўз ҳаётимизни Ватанимиз меҳробига қўйдик, — дейди уларнинг овози ва бу овоз совет кишилари қалбида тинимсиз акссадо бериб туради.—Жасадларимиз устида йиғламанглар. Тишингизни-тишингизга қўйиб, дадил бўлинг! Биз нима учун ўлимга кетаётганимизни билар эдик, биз ўзимизнинг ҳарбий бурчимизни адо этдик, биз душманни тўхтатиб қолдик. Фашистларга қарши жангга киринг ва доимо олдимизда ғалаба ёки ўлим турганини ёддан чиқарманг. Биз учун бундан бошқа йўл йўқ эди, сизлар учун ҳам шундай. Биз нобуд бўлдик, лекин ғалаба қилдик!»

Ватан урушида ҳалок бўлган қаҳрамонлар—генерал Панфилов дивизиясининг 28 жасур гвардиячиси бизга иродали, қатъиятли бўлишни, манфур душман устидан ғалаба қозониш йўлида ўлимдан ҳам қўрқмасликни васият қилдилар. Биз бу муқаддас васиятни охиригача адо этамиз. Биз Москвани сақлаб қоламиз, гитлер Германиясини тор-мор келтирамиз. Ана шунда ғалабамиз қуёши пўлат майдонда курашиб ҳалок бўлган совет жангчиларининг қаҳрамонлигини абадул-абад ёритиб туради».

Эртаси куни эрталаб редакцияга Михаил Иванович Калинин қўнғироқ қилди:

—Эсиз одамларимиз, юрак эзилиб кетяпти, — деди Михаил Иванович. — Ленин айтганидек, уруш ҳақиқатини айтиш оғир, уни айтмаслик эса яна оғир. Уруш бўлгандан кейин уруш-да, ҳарбийчасига ҳаракат қиламиз. Қаҳрамонларни улуғлаганингиз — яхши. Лекин уларнинг номларини топиш керак. Ҳаракат қилинг. Шундай қаҳрамонлар номсиз қолиши мумкин эмас.

Ўша куни кечасиёқ мен фронтга жўнадим. Редакциядан фронтгача автомобиль 45 минутда олиб борар эди. 28 қаҳрамон хизмат қилган дивизия Нахабинода қайта тузилаётган экан. Бу Панфилов дивизияси эди. Унинг командири генерал И. В. Панфиловни мен илгаридан билардим. У мен келишимдан сал олдинроқ ҳалок бўлган экан. Штаб бошлиғи полковник Серебряков қатъият билан политрук Диев ҳақида ҳеч нарса эшитмаганлигини айтди. Дивизия комиссари Егоров ҳам бу фамилияни эслаёлмади. Лекин тўрт сатрли хабарда кўрсатилганидек, дивизия Дубосеково бекатида жанг қилган эди. Аммо Диевни ҳеч ким билмади.

Ҳайрон бўлдим.

Тўғри, дивизия бир неча ҳафтадан бери давом этаётган оғир жангдан эндигина чиққан эди. У жуда кўп кишиларини йўқотган эди. Лекин ҳарҳолда кимдир уни билиши керак-ку.

Кечга томон мен Капров полкида хизмат қилаётган капитан Гундилович билан учрашиб қолдим. У ҳали менинг мақсадимни билмай туриб саволимга бамайлихотир жавоб бера бошлади:

—Ҳа, Диевми... Менинг ротамда политрук эди. Унинг ҳақиқий фамилияси Клочков. Уни украиналик бир жангчи ҳазиллашиб, ҳаммавақт ҳаракат қилади деган маънода «Диев» деб номлаган экан. Клочковнинг ўзи жасур йигит эди! У ўз жангчилари билан Дубосековода 50 та танкни тўхтатиб қолди...

Клочковни дивизияда ҳамма билар экан. Мен Москвага қайтиб келиб очерк ёздим. Унда 28 панфиловчининг номи ва кўрсатган жасоратини кенг ёритишга ҳаракат қилдим.

Александр КРИВИЦКИЙ.
(АПН)

ЯНГИ ҚУРИЛИШЛАРДА

Республикамиз пойтахтида уй-жой бинолари ва маданий-маиший муассасалар қурилиши тез суръатлар билан давом этмоқда. Рассом Г. Шевяков яқинда қатор объектларда бўлиб, бир неча расмлар чизди. Чапдаги расмда Сапёрлар майдонидаги янги тўққиз қаватли уй, ўнгда эса университет шаҳарчасидаги янги бино қурилиши тасвирланган.

ФУТБОЛ

БОКУЛИКЛАР—МЕДАЛЛИЛАР

Бокунинг «Нефтяник» футболчилари чемпионат тарихида биринчи марта бронза медали олиш шарафига муяссар бўлдилар. Улар сўнгги учрашувда Москванинг «Спартак» командасини 3:0 ҳисобида мағлубиятга учратиб, пойтахт футбол ишқибозларининг сўнгги умидини пучга чиқарди.

Мамлакат чемпиони — киевликлар Одессанинг армия футболчиларини 2:0 ҳисоби билан ютдилар. Грузиянинг икки командаси—«Динамо» ва «Торпедо» учрашуви дуранг (3:3) бўлиб тугади. Автозаводчилар дарвозасига уччала тўпни Илья Датунашвили киритиб, дарвозани мўлжалга олишда биринчи ўринни эгаллади. У мавсум давомида 20 та тўп киритди.

Неча кечқурун Тбилиси шаҳрида 1966 йилги чемпионатнинг сўнгги ўйини бўлди. «Пахтакор» «Торпедо» (Москва) билан мусобақалашди.

ВОҚЕАЛАР, ХАБАРЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

Жаҳон воқеалари

ТАЙНИНЬ ВИЛОЯТИДАГИ ЖАНГЛАРНИНГ ЯКУНЛАРИ

ХАНОЙ, 30 ноябрь. (ТАСС). «Тайнинь вилоятида ажойиб ғалабага эришилди» — Вьетнамдаги барча марказий газеталар бугун йирик ҳарфлар билан терилган ана шундай сарлавҳалар остида чиқди. Газеталар Жанубий Вьетнам «Озодлик» агентлигига асосланиб қуйидагиларни хабар қиладилар: Америка ва қўғирчоқ ҳукумат қўшинлари октябрь ойининг охири ва ноябрь ойининг бошларида Тайнинь вилоятида бошлаган ҳужум барбод бўлди. Бу ҳужумда душманнинг 30 мингтача солдати қатнашган эди. Озодлик армиясининг қўшинлари ва партизанлар ана шу жангларда душманнинг 3 мингдан кўпроқ солдатини, асосан Америка солдатларини яксон қилдилар, 40 самолёт ва вертолётни уриб туширдилар ва шикастлантирдилар, 30 ҳарбий машинани сафдан чиқардилар. Тайнинь вилоятида бўлиб ўтган шиддатли жангларда Американинг 196-пиёда аскарлар бригадаси ҳолдан тойдирилди. 173-парашютчилар бригадаси, 1 ва 25-пиёда аскарлар дивизиялари жанглардан мадори қуриган ҳолда чиқди.

Тайнинь вилоятида эришилган ғалаба Америка агрессорларининг «қуруқ мавсумда иккинчи қарши ҳужум бошлаш» ниятларига қақшатгич зарба берди. Америка агрессорларининг янги тактика деб аталган ва озодлик қуролли кучларига қарши махсус ташкил қилинган енгил, ҳаракатчан қўшин бўлинмаларидан фойдаланиш тактикаси барбод бўлганлигини намойиш қилди, деб таъкидлайди газеталар.

СОВҒА

ОДЕССА, 30 ноябрь. (ТАСС). Қора денгиз «Бештау» пароходи бугун Одессадан Жазоирга жўнаб кетди. Кеманинг трюмларига қанд-шакар, қуриқ сут, хилма-хил газлама ортилган. Бу—Қизил Крест ва Қизил Ярим Ой совет ташкилотларининг сув тошқинидан зарар кўрган жазоирлик гражданларга совғасидир.

АМЕРИКАНИНГ ДАҒДАҒАСИНИ ҚОРАЛАМОҚДАЛАР

ДЕХЛИ, 30 ноябрь. (ТАСС). «Вашингтон пост» газетаси хабар беради: Ҳиндистоннинг Вьетнам масаласида тутган позицияси муносабати билан АҚШ президенти Л. Жонсон Ҳиндистонга озиқ-овқат еткзиб беришдан воз кечишга қарор қилган эди. Ҳинд халқи бу қарорни қатъиян қоралади.

Жаҳон тинчлик кенгашининг бош секретари Ромеш Чандра бундай деди: мен яқин орада жаҳоннинг барча мамлакатларида тинчлик ва миллий мустақилликни ёқлаб чиқаётган ҳамма ташкилотлар ва ҳаракатларга очиқ хат билан мурожаат қиламан ва уларни «Американинг ваҳшиёна дағдағасига қарши курашда Ҳиндистонни қўллаб-қувватлашларини изҳор этиш»га даъват қиламан.

АҚШ ҳукумати деб таъкидлади Ромеш Чандра, мамлакатимизга тазйиқ кўрсатишга уринмоқда.

УСИМЛИКНИ КУЙ ДАВОЛАЙДИ

Бир музикашунос боғдорчиликка жуда ишқибоз экан. У айниқса гулларни яхши кўрган. Боғидаги нилуфар гули касалланганда ҳар хил куйлар чалиб нилуфарни даволаган. Ҳа, ишонмаяпсизми? Бу воқеани яқинда боғдорчилик бўйича бўлиб ўтган Халқаро конгрессда ботаника ва фалсафа фанлари доктори ҳинд Паная ҳикоя қилиб берди.

Айниқса шоли ва тамаки ўсимликлари ҳар хил куйларга жуда мойил бўпаркан. Олимларнинг аниқлашича, куйлардаги ултра товушлар ўсимликнинг ўсишига ёрдам беради.

ХАЁЛИЙ МИНЕРАЛ

Риннеит — табиатда жуда кам учрайдиган минерал. Шу сабабли уни хаёлий, тимсолий элемент деб атайдилар. Ўзбекистон реннеит запаси топилган дунёдаги тўртинчи жойдир. Бу минерал ташқи кўринишидан ипак толасига ўхшайди. Илгари Германия, Англия ва Италиядагина риннеит бўлган. Бу модда очиқ ҳавода жуда тез парчаланиб кетади. Унинг нодирлигига ҳам сабаб шу бўлса керак.

Риннеитнинг топилиши калий тузлари конларининг пайдо бўлиш сабабларини ўрганишда ёрдам беради.

АЖОЙИБОТЛАР

ЎРМОН «ҲАЗИЛЛАРИ»

Улахин ўрмон хўжалигининг ишчилари ўрмонда ажойиб бир дарахтни кўрдилар. Илгари куйиб кетган дарахтнинг кундасидан янги дарахт — чинор ўсиб чиқибди. Ишчилар бу дарахтнинг ёши 3 мингга кирганлигини аниқладилар.

Чинорнинг ёнида оқ қайин ўсиб турибди. Оқ қайиннинг 15 метр баландлиги шохига 3 метрли арча «уй» қуриб олибди.

МОДАЛАР ТАРИХИДАН

Ҳар хил турдаги кийимларнинг пайдо бўлишига замон талаби ва кишиларнинг хоҳиш-истаклари сабаб бўлади. Масалан қиролича Анна Австрийская жуда чиройли бўлган. Унинг қўл ва оёқлари ҳам кўркам эди. Шу сабабли у ўша замонда хотин-қизлар кийиб юрган узун кўйлакларни киймасдан, ўзига калта енгли кийимлар тиктириб кийган. Шундан сўнг калта ва енгсиз кўйлаклар кийиш одат тусига кириб кетган. Қирол Генрих II нинг қизлари эса, аксинча, жуда ориқ бўлишган. Улар ўзларининг хунук қўл, оёқ ва кўкракларини бекитиб юриш учун узун ва енгли кўйлаклар тиктириб кийишган...

Пошнаси баланд туфлиларнинг ҳам ўз тарихи бор. Де Помпадурхоним жуда пакана, кўримсиз бўлган. У ўзини баланд бўйли, кўркам кўрсатиш учун пошнаси баланд туфлилар тиктириб кия бошлаган.

ҲОДИСА

КАБУТАР ВА САМОЛЁТ

«АН-2» самолёти икки юз метр баландликда учиб бораётганда бирдан мотор ишламай қолди. Лекин бензин бир меъёрда енаётган ва электр асбоб-ускуналари ҳам ишлаётган эди. Учувчилар — Вячеслав Спивак ва Анатолий Исаев самолётни жуда эҳтиётлик билан шудгорга қўндирдилар. Самолётдаги пассажирлар ҳам эсон-омон қолди.

Учувчилар самолет моторининг ишламай қолиш сабабини текширишаётганда ажойиб бир воқеанинг гувоҳи бўлдилар: кабутар самолётнинг ҳаво тортадиган заборникига кириб қолиб, двигателга ўтадиган ҳавонинг йўлини тўсиб қўйган экан. Қизиғи шундаки, кабутар ҳам қандайдир бир мўъжиза билан тирик қолган. Министрлик жасур учувчиларга раҳматнома эълон қилди ва қимматбаҳо мукофотлар берди.

ДОНЕЦК шаҳри.

ДЕКАБРДА ОБ-ҲАВО

Одатда декабрда ноябрь ойига қараганда ҳаво совуқроқ келади. Бу йил аксинча. Республикамизда декабрь қиш ойи саналса-да, нуздагидан совуқ бўлмайди. Лекин тез-тез ҳаво ўзгариб, иссиқ кунлар совуқ билан алмашиб туради.

Худди шундай кескин ҳаво алмашиши 10-13 ва 15-28 декабрь кунлари бўлиб ўтади. Шу даврда кечаси 5-10 даража совуқ, республикамизнинг шимолий районларида эса совуқ 11-15 даражагача етади. Кундузи эса 0-5 даража совуқ бўлади.

Ойнинг 15-25 кунларида эса ҳаво жуда исиб, ҳарорат 15-20 даражага етади. Декабрда ноябрдагига қараганда, кўпроқ ёғингарчилик бўлади.

Қиш фаслининг биринчи ойида ҳавонинг кўпроқ булутланиб туриши, биринчи ва иккинчи ўн кунликда ёғингарчилик (ёмғир, қор) бўлади. Вақти-вақти билан эса туман тушиши кутилади.

А. АВАНЕСОВА,
Тошкент об-ҳаво бюросининг бўлим бошлиғи.

Редактор **М. ҚОРИЕВ.**

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Қўшиқ ва куйлар, 9.30 — Оркестр пьесалари. 10.10 — «Мелодия» вокал ансамбли, 11.10 — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси институтлари ва лабораторияларида, 11.25 — Музикали танаффус, 12.15 — Спорт, 12.30— Концерт, 12.50 — Химия ва хосилдорлик (рус.), 13.30 — Дўстлар эстрадаси, 16.15 — Қардош республикалар опералардан парчалар, 17.00 — Концерт, 18.10 — Туркистон Ҳарбий округи ашула ва рақс ансамбли, 18.30 — Халқ куйлари, 19.20 — Социалистик мамлакатлар куйлари, 20.00 — «Навоий меҳнаткашларининг вахтаси» (рус.), 20.10 — Концерт, 21.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун), 22.00 — Дунё воқеалари, 22.10 — Вальс кечаси, 22.40 — Шоир Тихонов туғилган кунининг 70 йиллиги олдидан. 23.20 — Концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Куйлашни севамиз** (болалар учун), 18.30 — **Телевизион янгиликлар**, 18.45 — **Концерт**, 19.25 — **Даламизда** (бадиий телефильм).

20.50 — **Эртаги кун программаси.**

Ўзбек тилида: 20.55 — **Телевизион янгиликлар**, 21.10 — **Коммунистнинг онаси** (телеинсценировка, мактаб ўқувчилари учун). 21.40 — **Олимлар лабораториясида** (ҳужжатли фильм).

22.00 — **Сахий орол тухфаси** (қозоқ тилида эшиттириш ва концерт).

23.00 — **Оддий фашизм** (ҳужжатли фильмнинг 2-қисми).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.00 — **Артель мужиклари** (қўғирчоқ фильм), 17.50 — **Саратов** (ҳужжатли фильм).

Ўзбек тилида 18.00 — **Ўликлар ва тириклар** (бадиий фильмнинг 2-серияси), 19.35 — **Тошкент янгиликлари.**

19.45 дан — **Москва кўрсатади.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 2/XII да **Демон**, 3/XII да **Бир пардали балетлар.**

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРДА — 2/XII да **Сарвқомат дилбарим**, 3/XII да **Парвона.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 2/XII да **Қари қиз**, 3/XII да **Ўғил уйлантириш.**

ТОШКЕНТ ШАҲАР АВТОТРЕСТИГА

Тошкент шаҳар автопаркларида ишлаш учун:

I, II класс шоферлар, 3 йиллик иш стажи бўлган III класс шоферлар

КЕРАК

Тошкентда яшовчилар ётоқ билан таъминланади. Оилалилар айрим хоналар билан таъминланади. Квартира билан 1967 йил ичида таъмин қилинади.

Меҳнат ҳақи вақтбай-мукофот тариқасида тўланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Пушкин кўчаси, 39-уй, кадрлар бўлими.

«САНТЕХОБОРУДОВАНИЕ» ТОШКЕНТ ЗАВОДИГА

ишлаб чиқариш бўлимида ва цехларда ишлаш учун:

механик инженерлар ёки техниклар, сантехника инженерлари ёки техниклар, вентиляция системаларини тайёрловчи мутахассислар (ер қимирлашдан зарар кўрганларга қулай квартиралар берилажак), **труба тайёрловчи сан-техника слесарлари, қозон-сварка цехига слесарлар, токарлар, тунукасозлар**

КЕРАК

Оилалиларга 2 йил ишлагандан кейин квартира берилади, ёлғиз кишилар ётоқ билан таъминланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Жарқўрғон кўчаси (7, 12, 26 50-автобуснинг «Мой-ёғ комбинати» остановкаси).

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРГА

район кассирлари, театр билетларини тақсимловчи район вакиллари, гардеробчилар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Маннон Уйғур кўчаси, 2-уй, кадрлар бўлими.

«Главстройиндустрия»нинг Тошкентдаги

1-РЕМОНТ-МЕХАНИКА ЗАВОДИГА

токарлар, автогенчи-газорезчилар, газорезчик шогирдлари, йиғувчи слесарлар, металл конструкциялар тайёрловчи слесарлар, слесарь шогирдлари, технология ускунасини ремонт қилувчи слесарлар, қолипчилар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Володарский кўчаси, 2-уй (4-автобуснинг «РМЗ» остановкаси). Телефон 6-09-56, 6-09-43, 6-09-53.

Бизнинг адрес ва телефонлар СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545, Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323, Масъул секретарь — В34455, Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283, Партия турмуши—В33469, В37221, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31216, Коммунистик тарбия — В31455, Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В34780, Совет қурилиши — В33258, Қишлоқ хўжалик—В37604, Адабиёт ва санъат — В32036, В37221, Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451, Маҳаллий ахборот — В32347, Оммавий ишлар ва хатлар — В39005, В33553, Иллюстрация — В34524, Стенографистка — В37343, Корректура — В37162, Эълонлар — В38142, Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258.

№ 275. ИНДЕКС 64543. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. Р. 08962